

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган

ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМІТЕТУ
УКРАЇНСЬКОЇ
РЕВОЛЮЦІЙНОї
ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПАРТІЇ

Ч 5

1. Тяжка втрата
2. Коротка інфор. про перебіг III-го з'їзду УРДП.
3. І. Багряний. До питань стратегії й тактики нашої визвольної боротьби.
4. Василь І. Гришко. Нація, націоналізм, національна революція й революційна демократія
5. І. Дорошенко. До проблеми молоді
6. Хроніка

Н А Ш І П О З И Ц І І

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ
Української Революційно - Демократичної Партиї

Число 5.

1949 р.

Видавництво ЦК УРДП

Тяжка втрата

Дня 24 липня помер Член Центрального Комітету УРДП, Член Української Національної Ради, Керівник Ресорту Внутрішніх Справ Виконавчого Органу УНРади

Анатолій Григорович РЯБИШЕНКО.

Похований на Північному Цвинтарі в м. Мюнхені 27 липня 1949 р.

Серед усіх утрат, які ми несемо, лишаючи могили по безконечних шляхах наших поневірянь, це одна з найблюочіших наших утрат.

Відійшла людина непересічного формату. Відійшла від нас — від українського суспільства, званого українською політичною еміграцією, приреченою на поневіряння та й на велику історичну боротьбу.

Щоб зрозуміти вагу утрати, треба було знати небіжчика зблизька. Колись сумлінний біограф (тоді, коли небезпека не висітиме навіть над могилами мертвих!) скише на додаток і всі біографічні дати й подробиці, але не вони є суттєві. Суттєве є інше.

Суттєве є те, що ця людина була внутрішньо-цільним, послідовним і невгнутим борцем за українську справу. Таким пройшов він до остатку своїх днів.

Ця людчина належала до старшого покоління, офірувала себе своєму народові й лишилася йому вірною до кінця. Народжений 1893 року 16. серпня в селянській родині на правобережній Україні, небіжчик уже замолоду визначив свій шлях на все життя, бравши активну участь у революційній боротьбі за волю, за щастя й незалежність свого народу, і тим шляхом пройшов до останньої години, приділеної долею.

Якось я недавно, невдовзі перед смертю, помітивши шрам у нього на устах, спитав, — що то значить? Він мені відповів, що то колись за часів революції йому витягали язик обеценьками „за бандитизм“, вимагаючи, щоб він видав товаришів.

— І?.. — спітав я.

— Не видав.

У цім не могло бути ніякого сумніву.

Ту твердість характеру, ту силу волі можна було помітити тут, спостерігаючи, як ця — вже літня — людина живе в найтяжчих матеріальних і побутових умовах, у цілковитій самотності щодо родини, і не тільки не на рікає, не тільки не заломлюється й не занепадає духом, а ще й знаходить енергію, бажання й незрівнянний гумор та творчий патос працювати в громадсько-політичних справах, віддаючись беззастережно боротьбі за свободу й щастя своєї Батьківщини навіть у цих безвиглядних умовах, в яких перебуваємо.

І коли задумавшся, звідки та сила волі, та безоглядна відданість, стійкість і жертовність, то розумієш, що то вислід тяжкої життєвої школи, пройденої в підсоветській дійсності, в окупованій Україні, то надбання життя й перманентної боротьби протягом чверть століття разом із усім народом у найтяжчих умовах, які тільки можна уявити. То загартованість на великому вогні, у великих пробах.

Ця життєва школа виховала й викувала з небіжчика фанатичного, непримиреного й послідовного борця за свій багатостраждальний народ, змусивши занедбати свої власні інтереси, особистий добробут і особисте щастя. Рідке то явище, щоб людина в такому віці була така віддана революційній і політичній діяльності і так вперто ігнорувала сама себе в інтересах інших.

Високі моральні вартості, вроджені й набуті від своєї матері, небіжчик проніс через усе життя, не розтративши їх навіть у найтяжчих умовах, проходячи найсуровішу життєву школу.

Та школа виховала з нього найбільшого ідеаліста і в той же час тверезого політика, відважного революціонера, й спокійного розумного державного мужа. Ця остання риса була особливо показовою й особливо цією, хоч, на жаль, належно й не використаною й нерозгорнутою до кінця на практичній роботі з об'єктивних причин.

Іспит своєї дозрілості на політика й державного мужа небіжчик уже складав тут. Але передумову, першу й найголовнішу для складання такого іспиту небіжчик придбав знову таки там, у тій суворій школі. Тією найголовнішою передумовою було придбане в найжорстокішій дійсності, глибоке розуміння конечної потреби національної єдності й злятуваності, без чого всі змагання українського народу будуть приречені на невдачу. І саме тому небіжчик беззастережно з самого початку став до боротьби за здійснення тієї ідеї національної єдності в формі Української Національної Ради, ставши її ентузіястом, пропагатором і прaporоносцем, не зважаючи ні на що. В ім'я тих мільйонів, що ждутъ порятунку і що від їх імені небіжчик разом з іншими присвятив себе політичній діяльності й боротьбі. Глибоке розуміння важливості тієї єдності — це є перша ознака політичної дозрілості, як і високої придатності для державної праці.

Це ось ті високі прикмети, що їх мав небіжчик.

Люди з цими пракметами, а надто люди, що пройшли тяжку школу, як небіжчик, що витримали тягар найбільших проб у найскладніших умовах підсоветської України і не зломилися в ній, а вийшли з великим вантажем політичного й життєвого досвіду, з непогашеною волею до боротьби, з святим, не погасним вогнем патріотизму й любови до свого народу, — ці люди, становлять собою величезний капітал для української визвольної боротьби, великий скарб для всієї нації. І їх треба всіляко берегти, шанувати й розумно їхній досвід, їхню політичну школу та їхню енергію використовувати. Незалежно від того, до якої політичної партії вони належали чи належать, прислухатися до них, а також усіма заходами запобігати втраті їх.

Тим більше, що таких людей не багато видерлося з большевицького пекла.

На превеликий жаль, поруч із загартованістю духа й розуму, в тій жорстокій дійсності небіжчик виніс ще надщерблене здоров'я, перетруджене, хоре серце. Це до

ля всіх, хто ту школу проходив, хто в тій дійсності жив, виростав, змагався, протистояв їй активно. З цим „надбанням“ людина, опинившись на шляхах безконечних поневірянь, все є перед загрозою непередбаченого трагічного передчасного кінця.

Так сталося й з небіжчиком. Життя урвалося несподівано і в самому розквіті, бо ж 56 років — це вік духової й творчої дозрілості. Смерть Анатолія Григоровича Рябишенка — це велика й непоправна втрата. І це втрата не тільки для політичної партії, до якої він належав, а й для всього українського суспільства, як тут на чужині, так і для всіх патріотів і борців за майбутнє нації, тих, що перебувають за залишною заслоновою. Це — вибуття з наших українських бойових лав одного з найвідважніших і найвідданіших бійців за спільну нашу велику ідею, — за волю і незалежність нашої Батьківщини.

Хай же буде чужа земля йому легка!

І хай буде жива і вічна пам'ять про нього серед живих.

Він не мав роду, — ми його рід.

Він не мав особистої сім'ї — ми його сім'я.

Він не мав особистого щастя, — хай же щастя всієї нації буде ціллю й дороговказом для кожного з нас, бо та мета присвічувала й йому і заступала йому особисте щастя.

Нехай кожен над цією свіжою могилою, як і над усіма могилами поляглих, що ми їх лишаємо не мало на чужині, забуде все лихе і візьме все найкраще за приклад і за духовий скарб для себе і офірує себе так само безоглядно й беззастережно, як небіжчик, великій ідеї національної єдності й активній боротьбі за справу, за яку віддали своє життя й особисте щастя тисячі.

А кожен з його однодумців нехай перекладе час тину несеного ним тягару на себе, і над цією могилою ще раз поклянеться в вірності тій великій спільній справі, в ім'я якої ми стали пліч-о-пліч і будемо йти до кінця, аж до остаточної перемоги.

І тоді живі поставлять всім поляглим пам'ятник на рідній землі, донісши в своїх серцах пам'ять про них крізь юсі вогні й бурі.

Коротка інформація про перебіг III-го З'їзду УРДП

Дня 28-30 червня 1949 р. в одному з міст Німеччини відбувся 3-й З'їзд Української Революційно-демократичної Партії. На З'їзді були присутнimi умандатованi представники осередкiв в Німеччинi в кiлькостi 70 чоловiк, представники Красивих комiтетiв Австрiї та Бельгiї, а таож гостi-представники iнших українських органiзацiй та iндивiдуально запрошенi особи.

На вiдкриттi 3-го З'їзду УРДП присутнiх вiтав Генеральний Секретар Центрального Комiтету І. П. Багряний. В своєму зверненнi до учасникiв та гостей З'їзду вiн звернув увагу присутнiх на загострення взаємин мiж двома свiтами, захiдно-демократичним — з одного боку, та росiйсько-большевицько-тоталiтарним — з другого боку. На неминучiсть збройного конфлiкту мiж ними i на нову фазу в цьому перiодi визвольної боротьби українського народу, а звiдси i на новi завдання українських визвольних сил, що стоять в одному фронтi з захiдно-демократичним свiтом.

Закiнчуючи своє коротеньке вступне слово, І. П. Багряний пропонує однохвилиною мовчанкою вшанувати пам'ять жертв за українську визвольну iдею, що полягали за неї на всiх фронтах i як на рiдниx, так i на чужих землях.

Присутнi вшановують пам'ять поляглих встановленням i однохвилиною мовчанкою.

Далi на порядку денному iде: затвердження Правильника 3-го З'їзду, вибори Президiї i Секретарiяту та вiдчитання привiтань 3-му З'їзду, що надiйшли вiд Красивих Комiтетiв УРДП, рiзних органiзацiй, установ та осiб з усiх краiн, якi стали пристановищем української полiтичної emigraciї.

По виборі мандатної, верифікаційної, резолюційної, виборчої та статутарної комісій було заслухано доповідь Заступника Генерального Секретаря ЦК УРДП та співдоповіді секретарів відділів: організаційного, ідеологічно-пропагандивного, фінансового, військового та окремих доручень.

В своїй звітній доповіді заступник Генерального Секретаря ЦК УРДП відмітив, що за час від половини серпня до грудня 1948 р. членство нашої партії зросло в сім з половиною разів, як рівно ж піднесено політичний рівень наших кадрів. Зріст наш є вислідом ідейної нашої сили та популярності нашого руху в масах: це є результат організаційної та політично-пропагандивної праці ЦК по переломовому моментові, яким був 2-й З'їзд УРДП.

Фактично з цього моменту (з часу 2-го З'їзду) партія стає політичною організацією в повному розумінні цього слова і розбудовує, не зважаючи на тяжкі умови, свою мережу не тільки в Європі, а й поза нею.

Немає сумніву, що протягом цього року ми скріпились всебічно, вирости, як кількісно, так і якісно, і що УРДП сьогодні є найсильнішою організацією цілого демократичного крила нашого політичного світу. Зокрема наше значення в справі створення, а головне — удержання позицій УНРади і Уряду — величезне і ця наша роль всім відома.

Крім доповіді Заступника Генерального Секретаря було прочитано низку співдоповідів про роботу окремих секторів ЦК.

На цьому закінчується ранкове засідання першого дня З'їзду.

Денне засідання розпочалося доповіддю Мандатної Комісії, Контрольної Комісії та Партийного Суду. По зачитанні цих звітів розпочинається дискусія над ними, що тягнеться до закінчення денного засідання.

Вечірнє засідання розпочинається звітом Верифікаційної та резолюцією Контрольної Комісії. Далі йде доповідь про проект змін в Статуті УРДП. Дискусії над доповіддю про проект змін в Тимчасовому Статуті УРДП, що і закінчується схваленням Статуту УРДП в остаточній редакції. На цьому закінчується перший день З'їзду.

Раніше засідання другого дня було розпочате привітальними промовами гостей, присутніх на З'їзді. Далі йдуть ідеологічно-програмові доповіді: „Нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія“

та доповідь „Соціалізм та українська революція“, чим і закінчується раніше засідання другого дня З'їзду.

Денне засідання другого дні розпочинається доповідю І. П. Багряного на тему „До питань стратегії і тактики нашої боротьби“.

(Дві з цих доповідей друкуються в цім числі „Н. П“.)

Після доповіді Генерального Секретаря зачитано доповідь на тему „Українська внутрішня політика“ сл. пам. А. Г. Рябішенка. Ціла доповідь А. Г. Рябішенка була присвячена проблемі української внутрішньої політики, внутрішніх взаємин та ідеї створення, скріплення і розбудови єдиного політичного центру — Української Національної Ради. Свою доповідь А. Г. Рябішенко ілюстрував рядом цікавих фактів і прикладів з внутрішньої політики деяких політичних середовищ, наводячи ці приклади з метою ілюстрації, — як не треба робити внутрішню політику.

Денне засідання закінчується рефератом на тему „Про роботу серед молоді“ та дискусії над усіма прочитаними доповідями та рефератами.

На вечірньому засіданні відбулася дискусія.

По закінченні дискусії відбулися перевибори керівників органів УРДП. Обрано новий склад ЦК, Контрольну Комісію та Партийний Суд.

Закриваючи З'їзд, Секретар ЦК підкреслив необхідність розбудови міцної політичної партії, як речника й організатора боротьби сьогоднішньої України. Такими підвальнами є — висока ідейність, жертвеність, політична вищколеність її членів. Лише при таких умовах вона може дерзати й перемогти. Ціле кінцеве слово було завершено висловленням віри, що, плекаючи ці риси, ми повністю проведемо в життя всі постулати нашої програми й всі наші постанови. Багатьом з нас судилося вмерти в боротьбі за торжество нашої ідеї, але всі наші жертви не пропадуть марно і колись будуть винагороджені тим, що над всіми поляглими буде возвдигнутий величний пам'ятник ім'я якому — Українська Соборна Незалежна Держава.

З'їзд закінчився відспіванням національного гімну.

Іван БАГРЯНИЙ

До питань стратегії й тактики нашої визвольної боротьби

(Доповідь на III-му З'їзді УРДП)

„Того ідеї переможуть, хто вийде з
ними й на ешафот і смерті ввічі ска-
же...“

М. КУЛІШ „Патетична Соната“

1. ОСНОВА ОСНОВ

Якщо говорити про основу основ нашої революційної стратегії і тактики, то ця основа основ закладена в наведеній цитаті з „Патетичної Сонати“ Миколи Куліша про здібність вийти й на ешафот і сказати смерті у вічі про вірність своїй ідеї. Ось це той наріжний камінь, та підвалина, той фундамент, на якому має стояти ціла будова нашого руху, і в той же час це є й могутня пружина, що має одушевити й урухомити навіть нерухоме, оживити навіть мертвє. Ім'я їй — безоглядна вірність своїй ідеї, відданість їй до кінця й готовість йти за неї на все. Лише при великій вірі й жертвенності творяться великі діла. Бо, як „віра без діл мертвва єсть“, та ще більше ніяке велике діло без віри є абсолютно неможливе. А велика боротьба основана на великій вірі потребує завжди великої вірності, безкомпромісової й готовності йти на найбільші жертви.

При цій пружині, на цім фундаменті має стояти й вся продумана, складна і в той же час чітка конструкція нашої революційної стратегії і тактики, скерованої, попри всі свої, часом може навіть суперечливі й дивні ходи, на безкомпромісове слугування нашій ідеї, в ім'я її кінечного торжества. І має тут діяти не принцип „Мета освячує всі засоби“, а принцип — „Кожній меті можна досягти лише гідними її засобами“. Велика й шляхот на мета потребує й відповідних засобів. І найпершим, і найшляхотнішим засобом є той, про який була мова, той що про нього сказано в наведеній цитаті з „Патетичної Сонати“ і який ми кладемо в основу основ.

З таким засобом людині дано зрушувати навіть гори.

Плекати згадану рису в кожному членові партії, це наше найперше завдання, бо без такої основи основ, всяка, навіть найгеніальніша політична стратегія й тактика абсолютно нічого не дасть.

2. КІЛЬКА ПРИНЦИПОВИХ ЗАВВАГ

Ця доповідь зовсім не претендуватиме на повне вичерпання поставленої проблеми, лише пробуватиме її насвітлити якнайповніше, зачепивши найосновніше. Про блемою ж є питання **як**, цебто питання нашої політичної тактики й стратегії. Якщо ідея й політична концепція вкладається в питання „Що?“, являючи собю основу, мету політичного руху, то тактика й стратегія має відповідати на питання як ту мету в певних історичних умовах, при певних даних і можливостях можна досягти. Як правило, зasadнича сторона справи, цебто ідейно-політичні програмові основи не завжди покриваються з принципами тактики й стратегії. Тому, хай не дивуються панове, якщо може деякі, висловлені тут положення суперечитимуть іноді нашим ідейно-політичним та програмовим засадам. Формулюючи ті засади, ми відповіли на питання „Що?“. Мета ж цієї доповіді відповісти бодай в загальному на питання „Як?“. Тут же слід зразу підкреслити, що в багатьох пунктах зasadнича сторона з тактичною сходяться щільно і тому на низку моментів з питання „як“ вже відповідь дано раніш. Так напр. питання революції в ССРЦ це є не тільки питання зasadниче, а й питання тактики водочас. Так і в цілому ряді моментів. Але те все не є розчленоване відповідно, а пов’язане до купи. А треба, щоб питання тактики й стратегії були розроблені окремо і зведені до окремої купи, в певну систему, в певний політичний катехізис, якщо можна так висловитися, яким би послуговувався наш рух в цілому і кожен член партії зокрема, керуючись ним в дії. Для цього однієї такої доповіді замало, а потрібна більш солідно пророблена робота. Потрібне розроблення всього складного і всеохоплюючого комплексу політичних ходів й потягнень, що відповідав би більш менш вичерпно на питання „як“.

Якщо ця доповідь стане першою цеглиною в розвбудові досконалості системи, яка називалась би „**Тактики й стратегії нашої боротьби**“, мета її буде досянута.

А тепер треба рішуче підкреслити дві особливості, які треба твердо пам’ятати, а саме:

І. Перед тим як говорити про стратегію й тактику, мусимо поставити в наголос, що абстрагуємося геть від всіх суто еміграційних проблем, болів, концепцій, „завдань“. Те нас абсолютно не обходить. Якщо ми еміграцію будемо враховувати, то тільки так, як враховують певну кількість цеглин чи трісок, так як, скажемо, німці

враховують брухт руїн при своєму будівництві. Не більше. У всіх своїх міркуваннях та накресленнях будемо виходити з єдиної правильної позиції – з штандпункуту сьогоднішньої України, стаючи на українській території, серед найгустішої гущі української реальної нації, в найбільше заогненому пункті цілого СССР, як покликані історією до участі в великому зударі революційних сил з чорною-найчорнішою реакцією. А робитимемо це, виходячи з другої істини - що чітко розробленої революційної стратегії й тактики потребуватимуть не ті, що будуть за тридев'ять земель десь в наймах, а ті, що будуть боротись на Україні незалежно від того, скільки їх буде, А тому проситься й розглядати ці наші тези не на предмет „успішного виїзду за океан“, а на предмет успішної боротьби за незалежну, свободну нашу Батьківщину. Це перше. І –

2. Ми прагнемо й мусимо прагнути дати відповідь на питання „як“ не тільки для одної нашої партії. Мусимо, очевидно, переслідувати мету розроблення досконалої тактики й стратегії для визвольної боротьби в цілості в цих історичних умовах, в яких українська справа перебуває, при тих даних перебуває, при тих даних і можливостях, які вона має об'єктивно і суб'єктивно

3. ЗОВНІШНІ И ВНУТРІШНІ ПЕРЕДУМОВИ, ЩО ІХ МАЄ УКРАЇНА СЬОГОДНІ

a) Україна перед зовнішнім світом

Фактично тих світів зовнішніх для України є два. Більший і дальший. Цілком окремі територіально й ідейно політично. Поставлені в непримиренно ворожі позиції один до одного. Це світ комуністичний, що облягає Україну тісним залізним кільцем, і світ демократичний, великий світ, від якого Україна ізольована знаменитою „залізною заслоною“. Ці світи для України ріжнуться тим, що світ більший територіально є дальший ідейно політично, ворожий, залізна клітка, в яку Україну посаджено, світ неволі. Світ же дальший територіально, близький ідейно політично, великий світ свободи й демократії, від якого Україна сподівається визволення вже багато років. Особливо багато надій на нього покладає наша полі

тична еміграція, будуючи на тих надяг свою визвольну політику.

Якже стоять наші справи в великому зовнішньому світі? Які шанси, які перспективи має Україна й її визвольна боротьба, коли дивитись без рожевих окулярів, в тому зовнішньому світі? На що ми можемо розраховувати від того світу?

І от, дивлячись без рожевих окулярів, мусимо сконстатувати досить гіркі речі.

Туман ілюзій, навіяних патріотичною пропагандою, заснованою на щирій, але наївній вірі, що хтось вибore й дастъ Україні свободу й незалежність, — той туман ілюзій, що був фактичним підґрунтям політичної акції і джерелом ентузіазму майже всіх українських політичних партій і середовищ на еміграції, сьогодні помалу, але певно, розвіюється. Той туман утворився від хибного уявлення, що ввесь світ, справедливий і демократичний немає більш чого робити, як дбати про нас, і передніятій справою українського визволення з під московської кормиги так, як і ми сами. Розвівається тепер той туман ілюзій від щораз ясніших фактів, що світ великий зовнішній, світ великих „потуг“, зовсім не бере української справи в рахубу. А якщо бере, то як частину справи внутрішньої російської, схильний використати українські сили в боротьбі проти большевизму. Не заходимо спеціально в аналізу, чому світ той не бере української справи в рахубу так, як ми того хотіли б, констатуємо лише факт, якому немає покищо належного спростовання в сьогоднішніх актах світової політики. Хоч стисло можна сказати, що той зовнішній світ „великих погуг“ тому не бере української справи в рахубу, що після затяжної смуги т. зв. холодної війни з СССР, щораз більше, щораз виразніше повертається до своєї традиційної політики рівноваги сил в Європі. Маємо на увазі політику тих світових потуг, що вершили й вершать долю світу, що розв'язували, розв'язують і будуть розв'язувати завтра проблеми війни й миру, проблему правопорядку на європейському континенті. Перед лицем неминучості великого конфлікту між двома зовнішніми для України світами, в який вірять і на який орієнтуються, або принаймні зважають і чогось від нього сподіваються всі політики світу, ці великі потуги повертаються до старого принципу створення рівноваги способом протиставлення сильній і великій Росії сильної Німеччини в Європі та сильної Японії в Азії. А це відновлення могутності в Німеччині й

Японії неминуче переросте знову в певну загрозу мірові, що особливо буде відчутним після розгрому большевицької московської імперії. А тому, щоб зберегти рівно вагу надалі, політика великопотуг зводиться вже сьогодні, а особливо зводиться завтра, до ідеї збереження сильної Росії. Цебто, та політика зводиться не до розчленовання Росії, як державного цілого організму, а лише до зміни режиму в ССР. Інакше кажучи, до переворення комуністичного ССР на демократичну російську імперію. Контури цієї політики щодень стають все виразнішими. Може завтра вони, ці контури, змінятися, але покищо того не видно. Покищо справа України лишається справою самої України. І, якщо Україна сама себе не поставить тепер, а особливо завтра, при великий збройній розгрі в центрі уваги всупереч чиїм би то не було розрахункам, то ніхто її не поставить.

Дехто напевно не погодиться з висловленими твердженнями, схильний вбачати в окремих проявах уваги світових діячів до бідолашних українців, в формі висловленого співчуття чи привітання, піднесення української справи на щит великої політики. Ліпше утриматися від ілюзій. Від привітальної промови десь на таборовому „прийнятті“ і співчуття українським „штательосам“ до включення України, як партнера, в світові пляни розгри з большевиками дуже далеко. Велика політика, як відомо, має свою політичну математику. І ця математика дуже тяжко сприймає наші одиниці та нулі, хочби вони й становили великі числа. Ще тяжче сприймається в великому світі ідея розвалу ССР так, як ми того хотіли б.

Це перше, про що нам треба пам'ятати.

Друге:

Враховуючи коньюнктуру, ці тенденції всіма силами скріплює російська еміграція. Ця російська еміграція — стара, нова й найновіша, різношерстна, але в цім питанні єдино цілеспрямована, — користаючись з давно набутих російських моральних капіталів у світі, маючи коло сильні зв'язки і впливи в усіх вирішальних політичних колах світу, до того ж не маючи рівнозначної противідії з українського боку, розвиває шалену діяльність у двох на прямках: а) — у напрямку сугестії своєї велико-російської концепції всім впливовим людям зовнішнього світу — концепції конечної потреби збереження цілості великої Росії в будь-якій формі, спираючись нібито на „волю мас“, волю „народів Росії“; б) — у напрямку організації всіх тих „народов Росії“, використовуючи тут усе, в тім

числі й надбання всієї большевицької практики та пропаганди, що довгі роки плекає у всіх підсоветських народах почуття „спільноти долі й спільноти інтересів“. Російська еміграція, що в своїй верхівці складається з досвідчених політиків і державних мужів відомих назовні і в самому СССР та досить авторитетних в світових політичних колах, — різних есерівських, есдеківських та інших лідерів, що в зовнішньому світі мали й будуть мати великі політичні й матеріальні кредити, — все це прекрасно використовує й проявляє максимум сприту та політичного такту. Створення ліги Керенського, навколо якої об'єдналися російські політичні чинники стає тому доказом.

Рівнобіжно з цим слід мати на увазі, що багато національних, особливо українських партій і груп (маємо на оці українські націоналістично - провінційні партії та групи) всіма силами об'єктивно допомагають і будуть допомагати росіянам, лізі Керенського, в досягненні ними їхньої мети. Ця допомога йде в двох формах — у формі розбиття єдності української протидії, а значить зведення її до нуля, і в формі зневірювання та відштовхування від себе своїм провінціялізмом та вузьколобою політикою національних мас та штовхання їх до Росії. „Наша глупота була' є й буде завжди найбільшим союзником та помічником ворога“ — як сказав наш видатний соціолог.

І нарешті третій момент, що його треба мати на увазі поруч із двома згаданими (політика рівноваги великотут та акція росіян), - це існування в усьому світі певної інерції думання, непоборної і незламної: об неї розбивалася, розбивається й ще мабуть довго буде розбиватися українська пропаганда. Дуже поволі йде проламування криги. Світ не запас й не хоче знати України. А українські крихобори - політики ще й роблять усе, щоб остаточно відбити охоту в того світу до пізнання України навіть там, де така охота й була хоч у зародку. Світ трохи знає Україну ту, що боролася в 1917-18 роках і репрезентована УНР, та ту що репрезентується в ОН, але самі українці роблять усе, щоб і ту геть вибити з обігу на міжнародному політичному форумі, обертаючи все на анекдоту в уяві світу. Неуміння використовувати цих двох факторів, змалює наші шанси в проломлюванні криги байдужості і скріплює шанси росіян. Ситуація лишається старою.

Не випадково всякий російський політичний хід, а

чи писання проросійського якогонебудь діяча, приміром Кравченка, знаходять такий резонансу світі. Світ має інтерес до Росії, бо вона для нього існує довгі століття. Україна ж для світу не існує. І не існуватиме до ти, доки єдиною могутньою акцієй сама не заявити себе належно, ділом. Доки не почне писати свою історію сама, власним багнетом. Але не так, як пишуть ті, що визвольну боротьбу висмоктують із пальця і самі захищаються від власного уявного тріумфу.

Ця інерція думання не тільки не послаблюється, а подекуди скріплюється і навіть більше - обертається на вороже ставлення до українських змагань в останні часи. Завдяка тривалій ворожій пропаганді протягом останніх десятиліть в світі поширилось трактування України, як витвору большевицької політичної тактики, порід дя большевизму, витвір большевицької „лєнінсько - сталінської національної політики“. Над цим заходжувалась і заходжується російська емігрантська пропаганда в усіх мовах. Почитайте навіть течер, що лише часом на цю тему російський „Соціалистический Вестник“ Абрамовича. Україна в опінії, яку вони творять, це результат живосильного розчленування большевиками „живого тіла Росії“, це найбільше комунізуюча частина ССР, це найбільше збольшевизовані частина ССР і. т. д. Вони не від того, щоб звалити відтповідальність за всі діла большевиків перед світом не на Москву, а на Україну, — найбільш, мовляв, збольшевизовану й скомунізовану. Ale це не диво. A диво, що в цім же пляні діють і якраз найбільшетворенню такої думки сприяють наші ж рідні українські діячі, іменовані „націоналістами“ та „монархістами“. Вони зробили й продовжують робити все щоб таку думку закріпити якнайміцніше. Вони роблять це при найкращих суб'єктивних бажаннях, а саме, в надії переконати світ, що вони от „такі антикомуністи“, які не шкодують „навіть рідного батька“ і збудують свою найсимпатичнішу для всього світу Україну, хай тільки світ їм допоможе зруйнувати й змасакрувати ту, що є. Хай тільки не допомагає іншим політичним українським чинникам, бо то, мовляв, речники тієї „комунізаючої“ України і т. ін. Така їхня пропаганда сім добре відома. Ця їхня „робота“ заважила вже та й ще заважить на непопулярності української справи в світі. Адже світ тим діячам, їхньому крикові про „скомунізовані й збольшевичені“ українські маси повірить. I напевно повірить, і поробить з того відповідні висновки. Але **ніколи не по**

вірить у їхні - тих діячів - здібності ті маси ані **передордити**, ані **вивішати**, а тим більше не повірить у їхні - тих діячів - здібності збудувати в боротьбі проти українських народніх „скомунізованих“ мас „свою Україну“, що її вони пропонують. У цьому величезна і непоправна шкода українській справі. Це в великій мірі в теж причину, чому нам так трудно ламати кригу байдужості світу до українських змагань.

Ось стисло, такі передумови має Україна в зовнішньому світі дальньому.

Для багатьох картина видається занадто понурою. Ale mi ne na святочній академії, де заспокоюють себе парадним оптимізмом, ховаючи в той оптимізм, як струсь в пісок, свою голову. Hi, нам потрібна твереза оцінка шансів в нашій боротьбі й ми мусимо дивитися найприкрішим фактам просто у вічі. Ліпше знати, хай і найжорстокішу. ale правду, а ніж тішити себе рожевими ілюзіями, бо можна тяжко прорахуватись. Якщо ми помилимось в оцінці того зовнішнього світу, якщо шанси в ньому виявляться більшими аніж ми сподівались, то тим буде краще для нас.

Підкреслюємо, що попри все сказане, цей світ зовнішній, дальший територіально, є для України **ближчий ідейно** політично.

А тепер, які передумови й які шанси має Україна в світі зовнішньому близчому територіально. В тому світі, в якому вона перебуває щільно замкнена. Цей світ - це світ комуністичний, де **советський** господарчо-політичний комплекс, складений з кільканадцяти старих „самостійних“ советських республік і з гроною наново приєднаних до цього комплексу держав-сателітів. Висловлюючись фігурально — це великий концентраційний табір багатьох націй, зібраних під жорстокою рукою Кремля. Як і кожен „путній“ концентраційний табір, цей світ утримується в кущі силою фізичного й морального терору органів влади російської большевицької імперії. I як і кожен „путній“ концентраційний табір, цей світ підмосковський має непереможну тенденцію геть розбігтися. Всі кільканадцять республік і все гроно держав-сателітів мають стихійне бажання геть вирватися з концентраку. I насамперед до цього стремить Україна—найбільша з советських республік після Росії, й найбільша з націй тією Росією поневолених. Власне, поневолених комуністичною большевицькою системою.

Стремління поневолених народів порвати залізні

пута й визволитись, це є найхарактернішою рисою світу комуністичного. І саме тому, саме в цьому світі Україна має невірних і найсерйозніших своїх союзників, в особі всіх тих народів, що ділять з нею однакову долю.

Частина з тих союзників ще вчора були дрібними імперіялістами й були ворожі Україні, посідаючи її території, і через те можуть видаватися ненадійними, часовими, доти, доки не визволяться й не забажають від новити старе статус-кво. Може після визволення з під московського ярма у них відживуть старі імперіялістичні тенденції. Але багато змін відбулося за останні часи та ще й відбудеться в середині цих націй в напрямку віддалення від своїх загарбницьких тенденцій супроти України. Ті тенденції збереглися найбільше може серед еміграції, а дома вони швидко вивітрюють. Та якби там не було, це будуть союзники, хоч і часові, але вірні, принаймні на період боротьби з спільним ворогом за спільну ідею - за національне визволення.

Зате друга, більша частина поневолених націй, тих що ділять вже століттями з Україною однакову долю, не викликають ніяких застережень. В них Україна має союзників найвірніших і до кінця послідовніших. Для них існує проблема, як конечність спільної боротьби цілі-о-пліч з українським народом проти московського імперіялізму всіх мастей. Цей увесь світ -- це не світ націй-панів, націй-багатіїв, націй, що володіють наймогутнішими технічними засобами й атомовою бомбою, а світ націй-злідарів, націй-паріїв, що не мають таких, а то й взагалі ніяких порядніх технічних засобів. Однаке попри свою матеріальну бідність, це єдиний реальний світ, на який Україні можна реально спертися у своїй боротьбі.

Цей увесь світ, попри свою вбогість технічну, має деякий капітал — це капітал моральної змобілізованості, готовості до боротьби в найбезвиглядніших умовах, навіть без виглядів на перемогу. За певних історичних моментів такий капітал може виявляти себе сильнішим за всякі, навіть найдосконаліші технічні засоби.

Матеріально-технічний потенціал всіх цих народів, включаючи й сателітів, є ніби занадто мізерним, в порівнянні з потенціялом, що ним володіє большевицька Москва. Але коли взяти до уваги, що сума противбольшевицьких, протикомуністичних сил самими цими націями не вичерпується, що ті сили є серед російського народу, які в однаковій мірі прагнуть знесення комуністичної корми, що фронт революційний включає в себе й усі

прогресивні сили Росії, то весь потенціял большевицької тоталітарної машинерії одного дня може описанитися в розпорядженні сил протокомуністичного табору, в розпорядженні революції.

Ми згадали про протокомуністичні сили в самій Росії. Слід взагалі заглянути глибше, що собою являє той світ комуністичний, той советський комплекс, та большевицька імперія знутра.

Національні протиріччя, що й раніш були глибокими й грізними, тримаючи весь советський апарат гноблення в стані постійної змобілізованості, за останні роки, в зв'язку з підгорненням під „високу руку Кремля“ низки колишніх державних націй, поглибились безмірно. Ті національні протиріччя доходять до крайньої межі. Але ними справа далеко не вичерпується.

Поруч з поглибленням національних протиріч, поглибились і протиріччя соціальні. Ці протиріччя були загрозливими й до війни, але особливо гострими стали після війни. Так само й протиріччя політичні. Ці протиріччя є гострими не тільки в союзних ресщубліках супроти панівної метрополії, а й в самій Росії супроти панівної касти, супроти ганебної рабської системи, що тягне російський народ в прірву. Хіба ще треба наводити тут докази. Хіба не досить ми їх маємо. Ці протиріччя зроджують глибоке невдоволення й рух проти системи не тільки на периферії, але й в самім серді советської московської імперії.

Стоючи з усіма тими протиріччями перед перспективою війни з світом демократії, советська імперія в той же час стоїт і перед перспективою революції. Революція буде неминучим супутником війни. Війна ту революцію приспішить. Але й без війни ця перспектива революції лишається незмінною. Вона може бути відтягнена, але не може бути виключена. Хіба лише в той спосіб, в який розв'язала справу Англія з своїми колоніями. Але сумніваємось, щоб на цей шлях стала сталінська Москва. Вона скорше утопить ту революцію в крові, намагаючись весь час задушити її в самім зародку, застосовуючи свою знамениту „профілактику“ вже довгі роки. Та досвід показує, що задушити її неможливо. Дія викликає протидію, бодай в формі внутрішнього опору, у формі наростання ворожості й глухого незадоволення, що охоплює навіть верхи паргії в самій Росії. Те масове й прогресивно нарстаюче незадоволення є джерелом найбільших небезпек для советської системи. І воно ж

є цементом, що споює весь багатонаціональний комплекс поневолених народів в єдиний моноліт, наставлений проти.

Враховуючи все це, треба думати, що в цім світі, де заложене велике нещастя для України, залежні й найбільші передумови, найбільші шанси на її визволення й оформлення в самостійну, нозалежну державу.

Дехто схильний вбачати провідну місію України в боротьбі проти більшевизму на сході Європи. Це мусіло б бути так. Але це залежатиме від самої України, від її провідних політичних сил. Якщо Україні вдастся очолити бодай частину поневолених націй і об'єднати їх в єдиний протикомууністичний протиімперіялістичний фронт, то доля України буде тим перерішена, незалежно від того, які концепції упорядкування сходу Європи існуватимуть в світі.

б) Внутрішні сили України.

Може бути два погляди на Україну й її внутрішні сили. Ультра-націоналістичний, що трактує націю, як невну кількість індивідів, опанованих націоналістичним свідоглядом, а її сили вбачає чисто в світоглядовому фанатизмі. Тоді України як нації немає й немає в ній ніяких реальних сил. А другий погляд, що трактує націю не тільки як етнічну окремішність, а як окремий господарчо-економічний організм, як суму людей, що живуть на даній території, зв'язані однаковістю економічних, політичних та культурних інтересів, здібні ті інтереси захищати самі на своїй землі порядкувати. Тоді Україна, як нація, є і сили її великі. Та нація має сьогодні свою державу, що навіть репрезентована в ОН і що називається УССР. Правда, фактично то фіктивна держава з фіктивною самостійністю, але факт входження її в ОН є не фіктивний. Так само як і факт, що ім'я України на засіданнях того ОН і в світовій пресі відміняється. Ім'я України, як нації. А ще більше не є фіктивним факт (і це важне найбільше), що під пропорами цієї фіктивної держави в перший раз в історії не фіктивно зібрані до купи всі не-фіктивні українські землі. І хоч та Україна не називається соборною (це справа завтрашнього дня!), але все таки називається на більшовицькій термінології „воз'єднаною“, відбиваючи тим фактичний стан речей. Ми говоримо про це не для того, щоб щепити думку про вдячну місію більшевиків, а щоб відзначати сам факт. Що ж до

більшевиків, то можна сказати напевно і точно, „возв'єднуючі“ український народ і його землі докупи, вони зовсім не думали про інтереси України, а переслідували свої імперіялістичні цілі. Вони робили не соборну вільність Україну, а соборну колонію.

Такою соборною колонією є Україна сьогодні. Чи це є плюс, чи мінус? Якщо вибирати між Україною розчленованою на п'ять колоній (російська, польська, мадярська, румунська і чехословацька) і Україною, зведену до купи, зведену з п'яти в'язниць до однієї, то має бути все таки перевага буде на боці колонії соборної. Помимо великих мінусів, цей факт криє в собі багато плюсів, що можуть мати далекий дучі наслідки.

Способність колись розчленованого організму України в єдину цілість, приведення цілих її частин до одного знаменника, однаковість долі й однаковість інтересів, — це є першою й великою передумовою для успішної боротьби українського народу. Цим самим Україна поставлена на новий вищий етап своєї боротьби за незалежність.

Отже, говорячи про сьогоднішню Україну, говоримо як про певну цілість на обширі від Закарпаття до Дону, й від Кавказу до російських кордонів. А говорячи про українську націю, маємо на увазі все, що там є, отих реальних тридцять, чи сорок мільйонів людей з усіма їхніми плюсами й мінусами, що населяють українську землю і становлять в сумі те, що в світі називається „населенням УССР“, причісуваним більшевиками під одну гребінку; те що в тій УССР живе, бореться, замагається, творить якісь матеріальні й духовні вартості, муочиться й умирає та виповнює собою тюрми й концентраки. Все те, що, попри все колоніальне гноблення Москвою, все таки становить собою єдиний окремий господарчо-економічний та культурний комплекс. Хай то буде комплекс „меншого брата“, але окремий, і саме це стверджується пропагандивним галасом про існування ще „старшого брата“.

Що ж тепер уявляють собою ті кілька десят мільйонів нашої реальної сьогоднішньої нації під гербом „УССР“? Очевидно, що найбільшу турботу викликає та найбільша частина українського народу, що варилася в російському казані цілі століття та ще й тридцять років під більшевизмом. Бо це є вирішальна частина української нації.

Російська політика царату, а особливо совєтська

політика, змагала й змагає до того, щоб Україну максимально зденаціоналізувати, а найперше, щоб посісти ключеві позиції в Україні, опанувавши великі міста й індустріальні центри, обсаджуючи їх російським елементом, а українських аборигенів радикально русифікуючи. У висліді цієї політики ми маємо страшну, як на націоналістичний погляд, картину. Ми маємо тільки село, що говорить по-українськи, а місто говорить переважно по російськи. Правда, в часи українізації те місто раптом заговорило по-українськи, з чого б треба зробити цікаві висновки, але українізація минула й місто повернулось до російської мови.

Якщо брати мову за ознаку українськості, то виходило б, що ми справді маємо тільки село суто „українське“, місто ж суто „російське“. Та в дійсності це не так. Правда місто, й великі індустріальні центри були здавен-давен радикально зрусифіковані, а в значній мірі ще й обсаджені неукраїнським етнічно елементом (і не тільки російським, а й різнонаціональним), але це ще не значить, що місто й всі ті центри російські.

Ми слова „російське“ й „українське“ вище взяли в лапки. Цим ми хочемо сказати, що в дійсності наше місто не менше українське аніж селе, а село не менше „російське“ ніж місто. Бо весь зайдений елемент у містах та індустріальних центрах, що прибув давно, так чи так засимілювався, незначний же прошарок старої російської аристократії — справжніх носіїв великороджавницької ідеології колонізаторів — радикально винищений ще в революцію; під тим засимільованим елементом ми розуміємо маси робітників, ремісників та дрібної інтелігенції; цей елемент змішався з аборигенами, через цілі покоління поріднився, вріс в український ґрунт і став суттю своєю (хоч мовою ще й ні) так чи так українським, цебто навіки й міцно прикріплений до українського ґрунту й українського народу, ставши його часткою. В той же час село в наслідок постійних перетурбацій в останні десятиліття, масових перекидань селянства в промисловість та на освоєння всіх закутків „необ'ятної родіни“ теж значною мірою втратило свою „стовідсоткову“ у вузько-націоналістичному розумінні „чистоту“.

У цілому ж ми маємо в місті та в селі ті українські маси, що становлять у сумі тепер українську націю таку, як вона є, і що з ними й для них треба будувати Україну.

Колосальним плюсом є, що в соціальному розрізі український народ нині становить собою соціально однорідну масу без гострих внутрішніх клясових протиріч в собі. Складається та маса з кляси робітництва, з спролетаризованого селянства (аграрного пролетаріату, як його називають в ССР), та робітничо-селянської трудової інтелігенції. Всі інші клясові верстви в Україні не існують, крім чужої верстви правлячих, касти совєтських вельмож пануючої бюрократії, що уособлює собою колоніяльний апарат гноблення й експлуатації тих мас. До цього в антагоністичних позиціях й стоять всі ті народні маси, з'єднані однаковістю соціальних та політичних інтересів. Коли ми говорили про гостроту соціальних та політичних протиріч в ССР, то мали на увазі саме протиріччя між експлуатованими масами й правлячою верхівкою, кастою експлуататорів, бюрократичною совєтською системою державного капіталізму, або другими словами „сталінського соціалізму“. Тій системі й тій касти правлячих чиновників протистоїть в Україні вся решта, весь народ, поділений на три соціальні прошарки, але єдиний дійсним своїм соціальним становищем, і знаходиться в ворожій позиції до неї.

Ті маси становлять собою ґрунт, абсолютно не сприйнятливий для ідеології українських партій вузьконаціоналістичного розуміння, але одночасно ті маси абсолютно сприйнятливі для ідеї української держави. Бо для того є передумова, сильніша за сумнівну „расовість“, за „націоналізм чи „шовінізм“. Тією передумовою стає згадана риса, властива однаково місту й селу і яка їх єднає, визначаючи по-справжньому національну принадлежність, як зросійщених робітників, так і байдужих до „націоналізму“ українських селян (хіба в цій війні наші націоналісти в тому не переконалися!), так і всіх засимільованих, врослий в український ґрунт, в українське виробництво, в український виробничий процес росіян, жидів, греків та інших. Риса ця — єдність, спільність соціальних і політичних інтересів, нерозривно зв'язаних з територіально-державними інтересами України, що в сукупності й творять нині національні інтереси цих людей. Це могутніша підйома, ніж шовінізм.

Про згадану рису, що найбільшою мірою визначає національну принадлежність мешканців УСРР сьогодні, а надто визначатиме завтра, треба пам'ятати. Найбільше, як відомо, зросійщене робітництво нашого Донбасу, Одеси, Харкова, бо большевики саме там не пошкоду-

вали своїх сил і хисту. Але помиляється той, хто думає, що донбасівського робітника більше хвилюють гасла московської ура-шовіністичної пропаганди, аніж його власні життєві інтереси, невід'ємні від інтересів решти населення України. Помиляється той, хто думає, що цей робітник з ентузіазмом голодує і терпить злидні в ім'я химерної „величі російського народу“. Ні, для нього, а тим більше після тридцятилітніх страшних соцістських злиднів і безправ'я, після довгих і тяжких десятиліть советської уніфікаційної практики з гаслом „пролетаріят не має вітчизни“ найкращою вітчизною буде та державнополітична формація, яка найкраще забезпечить його життєві, соціальні і політичні інтереси на даній території. А такою формацією вже не може бути чужа йому територіально й ворожа своєю політично-комуністичною практикою, Росія, якщо тієї Росії не нав'язжуть йому самі ж українці свою дикою політикою, ворожою до всього „чеукраїнського“ за мовою елементу в Україні. Навіть більше, скажемо прямо,—ця риса стала спільним знамеником для всієї маси населення України. Воно за Україну самостійну буде боротися, але лише за таку, в яку віритиме, що в ній йому буде вільніше й краще жити. Бо де населення бачило вже кілька „Україн“, в тім числі „Україну“ Микити Хрущова й Еріха Коха.

Характерною рисою всього населення України є колосальна, затаєна, але непримиренна ненависть до большевицького тоталітарного режиму з одного боку, і до фашизму у всіх його проявах, навіть у самій пам'яті, —з другого. Також друга характерна риса населення України, що частково витікає з перших,—це відсутність національного ненависництва такої міри, як того хотіли б деякі українські апостоли ненависництва, і ксенофобії. І тут деякі політики, що будуєть свою політичну стратегію на зоологічному шовінізмі, можуть дуже „сісти маком“.

Та де ще не є таким важливим, важливим є інше.

Роки тяжких іспитів, роки життя й боротьба в соцістських умовах поробили багато таких змін, що значіння їх тяжко переоцінити. Якщо советська пропаганда нині із шкіри лізе, щеплючи народнім масам концепцію „старшого брата“, то це зумовлено солідними причинами, необхідністю. Тими причинами є факт, що Малоросія, така мелянхолійно-мрійна і покірна російська провінція Малоросія—вмерла. Її нема. В свідомості народних мас над тією Малоросією рішуче поставлено хрест. Нема

тієї романтичної, але ледачої й безпросвітньої Малоросії, на яку колись так упевнено спирався російський імперіялізм. Є Україна. А відповідно до цього з свідомості найшвидших мас щевели геть поняття „малорос“, „хахол“. Натомість у цій свідомості навіки закріпилось поняття „українець“, „громадянин Української Республіки“. І це все ж таки величезний здобуток. Ті часи, коли нація складалася, згідно з її власними зізнаннями (читай спогоди Ю. Тютюнника), на 90 відсотків із „хахлів“ із решти „малоросів“, чи навпаки, канули у вічність. Більше того, слід відзначити, що велика частина неукраїнського етнічно населення сьогоднішньої України заявляє себе все ж таки українцями за державною приналежністю. І не тільки заявляє, а й працює свідомо для української культури, науки, економіки, політики. Це факт, що не потребує доказів. Можна б навести низку імен українських науковців, письменників, мистців російського, жидівського й навіть грузинського походження. Нам скажуть, що краще б вони не працювали, бо „жиди все лишаються жидами, а москаї москалями“. Добре, але ми тоді спитаємо:—А що коли жидів, москалів та грузинів б'ють за український націоналізм? Тоді як? І не тільки б'ють, а й убивають? Отаких як Воловуєв, Кавалеріда, Калінін (харківський авіоконструктор) табінші.

Наведений факт—де факт колosalного значення, що дорожив для кожного розумного українського політика, що хотів би діяти й виграти сьогоднішніх умовах. Він же й доказ, який стверджує, що відбувається глибокий і цікавий внутрішній процес в Україні в напрямі творення нових якостевих національних величин і категорій.

Другим явищем, що заіснувало в результаті десятиліть життя і боротьби українського народу в підсоветській дійсності, є наявність великих кількісно і високих якісно фахових кадрів з усіх ділянок, науки, техніки, мистецтва, господарства, військової науки та державного будівництва. Тих кадрів Україна-Малоросія ніколи не мала. Нинішня Україна їх має. Тим більше, що ті кадри існують не на тлі темної, затурканої маси анальфabetів, а на тлі загальної письменності, політичної грамотності українського народу в масі.

І нарешті третім позитивним явищем є—зникнення зменшого суспільно громадського індиферентизму з його традиційним „моя хата зкраю“. Можна з певністю ска-

зати, що той достославний індиферентіам похованій. Жорстока дійсність прищепила інші навички. Це призви часність і інтерес до громадських справ та громадська дисципліна, організаційні навички й досвід, набутий в участі та в керівництві суспільно-громадською організацією стримання до участі в справах державного характеру. Не важко якою ціною здобуто все, важко, що ино е. Дехто каже, що притому всьому, ті всі маси підсоветські позначені трагічним комплексом меншевартости. Це непрарда. Німці найкраще відчули це на собі. Ця риса виплекана після революції й мідно тримається, незалежно від теперішнього соціального та національного упослідження.

Ось стисло такі передумови має Україна сьогодні. Тенденції розвитку в ній, незалежно від російської політики, як реакція протидії українського підсоветського суспільства, йдуть по лінії віддалення від центру, до відризу й унезалежнення. Найкраще це можна простежити на совєтських заходах проти цієї тенденції, - на всіх отих чистках у партії й совєтському апараті, в літературі, в театрі тощо під закидом „націоналізму“, тощо. При цьому жертвами падають діячі партійні і без партійні, не тільки з українськими прізвищами, а й з усіма іншими, - з російськими і навіть з жидівськими. Це все знаменне, бо відбувається після гострої зміни совєтського курсу за війни в бік неприхованого російського фашизму. Отже, всі ті, що падають жертвами на Україні, падають за чиюсь ідею. Не за московську в кожнім разі. Не обстоюємо, що завжди українська ідея, але обстоюємо, що кожен, хто в Україні стягає на себе гнів Москви, стає нашим спільником. А вже од нас залежить чи ми його приєднаємо до себе, чи відштовхнемо. Кожного відштовхнутого пхаємо тим самим в лави наших ворогів.

Крім всього вищезгаданого, Україна ще має великі людські політичні резерви по концептуальним таборах всього СССР. Частина з тієї маси загине, частина буде семирече остаточно скалічена духовно і фізично й не матиме ніякої вартості. Частина повернеться в Україну, як страшна руйнуюча сила, анархічна, сліпо-мстива, а то му соціально небезпечна. Але основна маса повернеться в Україну, як здатна до конструктивної, творчої праці як в період боротьби так і в період становлення та закріплення української держави. Ця маса буде найбільш патріотичною й найбільше фанатичною.

І нарешті маємо не малі національні сили на еміграції. Правда ця еміграція пересварена й пережерта, охоплена лихоманкою громадянської війни, але коли ту війну виключити, коли ту еміграцію об'єднати до спільної єдиноцілеспрямованої акції, то вона може відіграти дуже позитивну роль. Сили, що перебувають на еміграції, є до певної міри національним капіталом. Ходить тільки про те, щоб той капітал не пропав марно. А найбільше ходить про те, щоб еміграція, замість позитивної ролі, не відограла ролі трагічної. А це може статися, якщо еміграція здумає нав'язувати українському народові свою Україну, та не одну, а кільканадцять „Україн“ одразу кожна політична партія свою. Це зможе привести до великого хаосу, в якому справа українського визволення загине, згорить в вогні громадянської війни, буде легко загарбана ворогами.

На тлі всіх, стисло викладених, передумов, що їх має сьогоднішня Україна, протистоять вона ворожій силі, від якої вона загрожена, з якою змагається і з якою має зводити вирішальні бої за своє бути чи не бути. Цією силою, ворожою самій ідеї України, є Росія разом з усіма її ідейно-політичними прибудівками у всьому світі. До того ж Росія сьогоднішня, як також Росія вчора-шня й Росія завтра-шня. Точніше кажучи—російський імперіалізм, незмінний у своїй основі, лише змінний у своїх формах. Сьогоднішня його форма—червона, комунізуюча, — особливо агресивна і, ми б сказали, могутня. Завтра-шня форма буде, очевидно, не слабша, якщо не сильніша, бо скапіталізує весь досвід і надбання сьогоднішньої. Та все таки, не зважаючи на всі намагання зберегти себе, ця імперія приречена. Загибель її криється не так в неминучім конфлікті з зовнішнім світом, в якому вона програє, як у власних протиріччях, завдяки яким вона програє і в війні і без війни. У тих протиріччях закладені передумови цілковитого розпаду теперішньої форми російської імперії — ССР. Виникнення ж нової форми російської імперії може й не бути. Як розпад, так і виникнення нової форми великою мірою, а може й вирішальною, залежатиме від нас, від українського народу, а значить від його політичних керівників, від того, чи зуміють вони змобілізувати й противставити тій імперіялістичній ідеї велетенські народні маси всього ССР чи ні, а найперше — чи зможуть вони відрівати сорокамілійоновий український народ, а з ним і всі його матеріальні ресурси з активного балансу російського

імперіалізму чи ні. Від цього залежатиме доля російської імперії на віки вічні.

Передумови для того є достатні. Жалі на неzfормованість української нації в той ідеал нації, як його дехто мислить, зовсім не слушні. Нації формуються в великих історичних боях з усіх елементів, здібних до спільного бою.

2. ОСНОВИ НАШОЇ СТРАТЕГІЇ И ТАКТИКИ

Ми не ставимо ставки на війну. Ми ставимо ставку на революцію в СССР. Підкреслюємо — в СССР, а не в якісь його одній частині. Війна, на якій будують свою політичну стратегію всі українські партії, якою може розв'язатися конфлікт між світом західної демократії й большевицькою імперією, з нашого погляду може бути тільки щаблем до повного розвалу російської імперії, одною з передумов. Але до бажаної нам мети — до повного національного й соціального розкріпачення низки поневолених націй, а насамперед України, з низки причин війна може й не привести. А тим більше до розчленування Росії й до організації суверенних і незалежних держав цілої низки народів. Крім того війни взагалі може й не бути, таким чином стратегія тих, хто на ній буде свою „революційну“ орієнтацію, зависає в повітрі. Але ми можливості війни не виключаємо, як і її корисності для справи. Однакає твердимо, що повного визволення поневолених націй і України можна досягти лише при повному, ідейно-політичному розгромі російського червоного й будьякого іншого імперіалізму, а це неможна здійснити ніякими атомовими бомбами. Це може бути здійснене лише великою народною революцією. Через те для нас, як для революційної партії, останняє першою стратегічною метою.

Ставлячи ставку на революцію, ми свідомі того, що процес може тривати довго, що шлях до цієї стратегічної мети є тернистий та що він коштуватиме багато жертв і великого напруження, але ми свідомі й того, що це єдиновірний шлях, і що рано чи пізно, він закінчиться нашою перемогою.

Важілі війни, попри всю проблематичність її позитивного для нас закінчення, не в наших руках. Але важілі революції в наших руках, а звідси — в наших руках і середники впливу на позитивні (з нашого погляду)

завершення війни на сході Європи. Бо зрештою останнє слово в цій війні матимуть ті народи, які збройно візьмуться за перебудову кому істичної тюрми народів, які багнетами проголосують вогні революції за потрібний для них порядок речей. Але, коли війни її не буде, то, підкреслюємо, можливість революції зовсім не виключена. Більше того, вона є неминучою, оскільки оскільки будуть сили, що на неї працюватимуть послідовно і неухильно.

Ясно і очевидно, що сама по собі революція в ССР для нас, як для української революційної партії, не є самоціллю, не є головною метою. Вона є лише найголовнішою передумовою, без якої українська справа на наш погляд не може бути розв'язана. Головна ж наша стратегічна мета звільнення й унезалежнення України з під московського панування, збереження її територіальної цілості й організація української держави в складі всіх українських етнографічних земель.

В цій, можливо затяжній, революційній боротьбі мусимо будувати свою тактику, виходячи з усіх зовнішніх і внутрішніх передумов, що їх Україна має — (в світі зовнішньому далекому й близькому та сама в собі).

Очевидно, що попри всю індиферентність світу, сильних до нас, ми всіма середниками мусимо ламати ту криву індиферентності, мусимо підносити українську справу на щит, нав'язувати й кріпiti зв'язки з усіма прогресивними колами світу та всіма прогресивними політичними чинниками, для яких Антлантийська карта не є порожній звук. Залізним нашим принципом, на який мусить спиратися вся ця акція, є принцип, що ми не йдем і не підем ні до кого в агентуру, а добиваємось і будем добиватись узnanня демократичної України як рівнорядного партнера в боротьбі проти більшовицької тоталістичної реакції, як одної з найчисленніших націй на сході Європи, що володіє колосальними людськими й матеріальними та технічними ресурсами, й для якої справжній демократичний устрiй є кінцевою метою її визвольної боротьби. В цій великій і важливій справі стояли й будемо стояти на засадах єдиної, сконсолідованої акції всіх українських політичних сил, запобігуючи всякій анархії та отаманії. Світ не дуже хоче визнавати й чути нас, — будемо стукати до нього в усі двері, стукати організовано, наполегливо. Щоб не сказали потім, що нас своєчасно не чули, що ми не подавали голосу, щоб не виставили потім знаменитого російсько-

го аргументу — „дітя не плачет, мать не разумеет“. Плакати, звичайно ми не збираємось, навіть тоді, коли та „мать“ справді оглухне й не схоче нате розуміти при всьому нашему грюкоті, але стукати будемо. І не для того, щоб нам подали соску. Соскою бо тут справі не зарадиш. Будемо стукати, щоб нам подали руку та щоб зрозуміли, що без розв'язання проблеми України, проблема тривалого миру й проблема правопорядку на сході Європи не може бути розв'язана. Що без визнання України, ціла знаменита скрижаль демократії — Атлантическа Карта — для сходу Європи лишиться порожнім звуком, тісю самою соскою, якою бавлять пропагандисти немовлят, аби вони не плакали. Ми потрібуємо належної уваги, як сорокамілійоновий народ, і то насамперед в інтересах миру й справедливості у всьому світі, і тієї уваги будемо добиватися скрізь і всюди. Та увага мусить бути зреалізована в більш конкретних речах, аніж пара співчутливих фраз в тій чи тій пресі.

Всю цю кампанію мусимо щільно ув'язувати з аналогічною діяльністю представників всіх інших, поневолених Москвою і не визнаваних світом, народів, ламаючи кригу спільними зусиллями, спираючись на всіх, що в такій же мірі будуть спиратися на нас. Всі бльоки й союзи, укладені з представниками поневолених вацій тут, будуть для нас прийнятними. Очевидно, що в таких бльоках і союзах Україна своїм значінням і своїми потенціяльними силами буде не на останньому місці. Ми не говоримо про провідництво, а говоримо про найбільший тягар праці, яку українці мусять взяти на свої плечі, якщо вони думають про інтереси своєї Батьківщини.

Але це лише частка — ця наша праця в світі зовнішньому. Основна наша, праця, без якої ми ніколи не поставимо української справи належно, в тім числі й перед лицем світу, лежить в іншій площині, на іншій території.

Якщо ми ставимо ставку на революцію, то мусимо перекинути мости в найглибшеsovєтське запілля, на територію ССР, вростаючи там в народній ґрунт і розбудовуючись ідейно та організаційно. Під цим запіллям ми мислим територію від Чехословаччини до Владивостоку. Це потребує героїзму й великої жертвенності, але на те ми є революційна партія. Під вростанням в ґрунт мислим просякання в усі клітини народньо-гospодарчого, політичного та культурного організму, щелення нашої ідеології в усіх суспільних прошарках, розбу-

довування нелегальної політичної революційної організації. Будуючи свою тактику на національних та соціальних протиріччях, які існують в ССР, ставимо за мету не тільки охоплення революційною організацією суспільних груп і верств (робітництва та селянства), а й налагодження контактів з революційним підпіллям усіх на цій, підкорненій Москвою, в тім числі й контактів з усіма прогресивними силами самої Росії, очевидно ні в чому непоступаючись у своїх національних позиціях. Російське підпілля може бути в великий мірі революційним по відношенню до сталінського деспотизму, і роля його в поваленні большевизму може бути велика. Саме тому, кожна справжня революційна протиболішевицька сила мусить шукати контакту з російським прогресивним революційним підпіллям. Націоналістичні політики ототожнюють большевизм і російський імперіалізм з російським народом. Це є трагічна помилка, якої можуть допускатися лише ті, хто виховався на безглуздій тезі одного відомого націоналістичного „ідеолога“, який категорично заявив, що „доти доки залишиться хоч один живий москаль, України не буде“. Безглуздя гомеричне. Та українські демократи зовсім далекі від думки „вирізвувати“ російський народ і ототожнювати його з большевизмом та імперіалізмом інших мастей. Лишаємо це гасло осліплим шовіністам, які зрештою не матимуть ніякої сили в Україні, саме через таку свою „різунську“ ідеологію. Натомість, кожному ясно, що гнів, який нахилів в сердцах уярмлених націй в ССР, скерований не проти російського народу, а проти російського імперіалізму, та проти большевицької тоталітарної диктатури. І щоб большевизм перемогти, треба боротися проти нього разом з російським народом. Самозрозуміло, без ніяких поступок в наших національних позиціях. Протилежна тактика лише скріпить большевизм і перемогу над ним зробить проблематичною.

Революційні союзи, започатковані в підпіллі, можуть бути найсильнішими й найбільш ефектовими потім, коли їм доведеться вийти на поверхню для великої акції. Ні в яке порівняння не зможе йти все те, що постане десь на емігрантських загеттях. Такі союзи, в силу причин об'єктивних, будуть подвійного характеру й ріжної сили та значіння для нас. Перша група наших спільників, з якими нам конче треба увіходити в контакт, — це революційні протиімперіалістичні та антикомуністичні сили т. зв. держав сателітів. Але союз з

ними може бути лише часовий, на перший період боротьби з московським імперіалізмом. Пізніше можуть стати на порядок денний претензії деяких з них на українські землі й союз буде захітаний, якщо відповідними договорами та порозуміннями небезпека не буде усунена. Однаке, ніхто не ділить шкіри з незарізаного бика, а тому спілка з усіма ними, вірніше з прогресивними революційними силами цих націй, проти імперіалістичної Москви буде в періоді боротьби з нею для обох сторін потрібною й корисною.

Друга група наших спільників — це ті народи, що від століть ділять з Україною однакову долю. Великої ваги тактичним завданням є об'єднати їх всіх в єдиний революційний бльок. Такий бльок, складений з націй, які ніколи не зазіхали й не мають наміру зазіхати на українські території, а значить — між якими й Україною немає ніяких претекстів до непорозумінь і ворожечі, — може бути міцним і тривалим, і надзвичайно боєздатним. Об такий бльок може розбитися яка завгодно, навіть принесена ззовні, імперіалістична концепція. В такому блоці організуюча й провідна роль повинна належати Україні, вірніше не так,—справу організації такого блоцку мусить довершити Україна, її політичні сили.

Але щоб здійснити це, потрібна одна передумова. Не може об'єднати когось той, хто сам є необ'єднаний. Навіть наша емігрантська практика вчить, що там, де є хаос і взаємоборювання серед самих себе, не може бути укладено будь-яких солідних і тривалих спілок з представниками інших націй. Об'єднати всі поневолені імперіалістичною чи комуністичною Москвою народи в єдиний революційний бльок українці зможуть при одній умові — коли самі будуть монолітні й об'єднані. Для цього вся українська революційна акція мусить йти під кличем насамперед створення єдиного національного фронту, який би включав у себе всі політичні сили нації, від самих правих до найлівіших включно. Оскільки всі українські політичні партії й течії сходяться в одному пункті а саме — в пункті боротьби за незалежну, суверенну Самостійну Соборну Державу, — такий єдиний національний фронт є реальністю. Ті всі партії ріжнуться тільки в деталях щодо поглядів на соціально-політичний устрій вільної України, але боротьба за ті „деталі“—це справа не першочергова і не мала б затягувати розум тоді, коли треба боротися не за деталі, а

за цілість, не проти самих себе, а проти спільногого ворога України. Треба лише трішечки доброї волі, щоб досягти єдності дій в найтяжчий і найвирішальніший період нашої боротьби,—тобто, щоб протиставити ворогові єдиний монолітний національний фронт. Та не будемо дурити себе, й скажемо що одної доброї волі тут замало. Мусить бути ще така політична сила, яка була б вирішальною домінантною в українському політичному світі. Такою домінантною може бути тільки партія українського селянства, робітництва та трудової інтелігенції, соціально в цих верстах закорінена й на них — на їхніх інтересах — зорієтована, як партія основної маси українського народу, що тримає в своїх руках всі засоби виробництва і зброю. Такою партією не обов'язково мусить бути УРДП, вона може вирости з народних мас, зформуватись з їхнього революційного авангарду в свій час і нам тоді, якщо ми хочемо бути послідовні (а ми хочемо бути послідовні!), нічого не лишиться як підпорядкуватись. Але поки такої партії немає, то ми такою партією дерзаемо бути, виростати в таку партію, переносячи центр своєї уваги туди, де той авангард треба формувати. При наявності сильної політичної організації, співзвучної з прағненнями й устремленнями основних мас українського народу, процес об'єднання всіх інших політичних елементів в єдиний національний фронт навколо неї відбуватиметься ~~шидко~~ й без виламів. Справа створення єдиного національного революційного фронту настільки важлива, що мусить бути будьщо досягнута.

Наша емігрантська практика показала, що до зrozуміння ваги такого об'єднання український політичний світ цілком дозрів. Доказом того є створення УНРади та ВО. Треба сподіватись, що в умовах конкретної боротьби це зрозуміння виявить себе з ще більшою силою й ефектом.

Але не тільки про об'єднання політичних партій ідеться. Єдиний національний український фронт ми мислимо ширше. Як єдиний фронт всіх соціальних верств українського суспільства незалежно від віри й національного походження окремих одиниць. І тут знаходитьсь чи не найголовніше і найскладніше завдання, що став вихідним пунктом усієї нашої стратегії, — це завдання — об'єднати всю ріжномовну й ріжнорідну масу населення України в єдину українську цілість. Тут встає проблема міста. Проблема міста — це проблема пану-

вання в Україні. Як ми вже зазначили, советська і взагалі російська політика спрямована на роз'єднання українського робітництва й селянства, на відчахнення міста з національного українського комплексу й радикальне його зросійщення. Але робили це не тільки большевики та інші російські імперіялісти. Цьому в великий мірі сприяли й сприяють прибічники ріжних расистських теорій, допомагаючи своїм крайнім зоологічним шовінізмом та нетерпимістю саме большевикам роз'єдинувати той український національний комплекс, допомагаючи большевикам опанувати місто, віддавши його згори Москві, а собі залишивши прекрасний, іділичний (в іншій уяві!), Грінченківський хутір. Ми мусимо протиставити російській політиці, як також і політиці рідних українських недорік — політиці роз'єднання, політику зв'язування, об'єднання, злиття в єдину цілість бо ця єдність всіх елементів українського суспільства нам потрібна конче як найважливіша передумова в боротьбі з могутнім ворогом. Щоб об'єднати всі соціальні й національні елементи українського народу в єдину націю, щоб щільно поєднати місто з селом, мусимо написати на своєму щиті великий девіз українського не расового, а територіяльного патріотизму. І тільки тоді, тільки при наявності внутрішньої сконсолідованистії всіх сил української нації вона зможе успішно відограти роль організатора всіх поневолених большевизмом народів в єдиний революційний блок.

Для керівництва єдиним національним фронтом, як в періоді підготови до революції так і в момент вирішальної боротьби мусить бути створений єдиний революційний центр.

Тепер — у нас декім поширюється трактування України, як дикого поля, живосильне щеплення комплексу меншевартісності, рівно ж як і починання кожним історії України від себе. Нічого немає згубнішого, як підхід до справи з таких позицій. Ні, як в періоді підготови так і в періоді вирішальних боїв мусимо покласти в основу зовсім інше трактування українського народу, організуючи його до боротьби. Мусимо скапіталізувати величезні надбання, що іх, попри всі втрати, має український народ. Тими надбаннями є насамперед — вихова єдність народних мас України в свідомості, що вони є не тичба якихось безрідних „поневолених холопів“, а державний народ, що вони є не „хахлами“ й не „малоросами“, а громадянами української республіки, — цебто

оде державницьке мислення мусить бути максимально скапіталізоване. А звідси, слід виходити з засади, що існує українська держава (що вона стала маріонетковою, менше з тим) і що це та держава — не бунт сліпих плебеїв, а українська держава, українська нація в повному розумінні того слова, — бореться за повну незалежність. Боротьба мусить оформлятися, як зудар української республіки з імперіалістичною Росією. За правоожної нації на відокремлення, за зміну соціального й політичного режиму, за цілковиту самостійність і сувереність. А звідси далі — всі надбання треба вважати за надбання українського народу, оплачені його кров'ю. До таких надбань належить найважливіше надбання — об'єднання всіх українських земель в одну ділість та встановлення в останній війні нових кордонів України. Це приєднання етнографічних земель і встановлення кордонів на підставі ратифікованих договорів з сусідами — здобуток не чий інший, як українського народу, досягнений кров'ю його солдатів. І нікому не вільно цих досягнень українського народу зрікатись, а чи їх потоптати під ноги. Як не слід підходити до справи з штабпункту плебейського. Підкresлюємо — боротьба мусить бути організована не як боротьба зденаціоналізованих „поневолених“ безбатьченків, для яких щойно треба відкривати Україну, а як боротьба українського державного народу проти уаурпациї його завойованих ним в попередній революції прав і свободи з боку московської деспотії.

Ця концепція мусить бути покладена в основу акції не тільки на сході, а й перед зовнішнім світом. Ми не просимо милостини, а шукаємо допомоги повернути нам те, що було вже раз здобуто й закріплено колосальними жертвами. Повна ігнорація України з боку деяких українських партій, намагання звести все до чистого місця, поворот до тієї точки, на якій скінчилася їхня безпосередня участь в боротьбі українського народу за своє буття мусить бути відкинена. Крім великих втрат, Україна має, може якраз ціною тих втрат, і великі досягнення. Всі ті досягнення належить вповні використати. До таких досягнень належить хоч би й той самий факт входження України до Об'єднаних Націй. Але про це буде окремо.

Примітка: Коли ми говоримо про здобутки українського народу в попередній революції, то ми не тільки не відкидаємо період здобуття й існування та боротьби Української Народової Республі-

ки, а навпаки, вважаємо, що саме завдяки цьому церіодові, саме завдяки цій народній революції Україна не була скинена геть з історичного рахунку й з нею Росія змушена була числитися та укладати договір бодай назовні як рівний з рівним, і та форма української держави, яка заіснувала, була прямим здобутком і вислідом попереднього періоду. Не було б УНР не було б і УССР. Інша справа, в цо та УССР була обернена підступним ворогом

А тепер, —

Ставлючи ставку на революцію в умовах війни і без війни з зовнішнім світом, мусимо чітко здавати собі справу, які ж наймогутніші рушійні пружини можуть бути тієї революції. Ця революція буде насамперед національна, якщо брати весь советський комплекс разом з сателітами. Але помилково було б думати, що для цілого СССР гасло національної революції буде вистарчальним, що воно буде наймогутнішою рушійною пружиною революції. Ні, для основної частини СССР, а насамперед для України, самих ключів національного визволення буде дуже замало. Треба сказати одверто, що самі ключі національного визволення не мають там достатньої мобілізуючої й цементуючої сили. Вони для багатьох будуть порожнім звуком пропагандивним засобом, яким оперували всі „визволителі“, несучи за тим неволю, соціальне й політичне упослідження та рабство.

Ні, наймогутнішою пружиною революції, не заперечуючи гасла національного визволення, а навпаки, його підпираючи, буде ідея розв'язання найпекучішої проблеми — ідея соціального та політичного розкріпачення, кардинальної перебудови соціально-політичного режиму, ідея упорядкування життя на основі соціальної справедливості та принципів демократії. Ось це має й буде мати колосальну мобілізуючу та цементуючу силу, що здібна урухомити до боротьби та споїти всі суспільні прошарки в єдину цілість. Це впарі з ключами національного унезалежнення й буде наймогутніша пружина революції в СССР.

А звідси витікає, яке матиме значіння наша соціально-політична програма в нашій революційній боротьбі. Ця програма мусить з граничною чіткістю й повнотою відбивати прагнення й устримлення найвиришальнішої більшості українського народу. Такою наша програма є. Всі корективи, які внесе життя, мусять бути прийняті беззастережно. В соціально-політичній програмі нашого руху лежить ключ до розв'язання проблеми створення єдиного національного фронту, проблеми об'єднання всіх реально існуючих верств і груп населення

України, незалежно від релігійних перековань та національного походження окремих одиниць.

Такі головні засади нашої стратегії й тактики.

Якщо говорити про моральні засади нашої тактики, то стисло вони будуть такі:

а) Щодо ворога — розділяй і поборюй всіма засобами.

б) Щодо українського народу — об'єднуй всіма засобами.

а) Щодо ворога — девіз Хвильового: „Не щади ворога!”

б) Щодо українського народу — толеруй і бережи кожну людину, якщо вона стремить до спільноти головної мети, незалежно від її локального політичного забарвлення чи національного походження, якщо її мета — боротьба за демократичну, незалежну українську державу.

При тому всьому, ми далекі від тези, що „мета виправдує всі засоби“. Ні, вважаємо, що кожної мети вповні можно досягти лише гідними засобами.

ОКРЕМІ ПИТАНЯ НАШОЇ ТАКТИКИ

а) Велике значення матиме наша лінія щодо російського народу. Ми вище говорили про потребу контакту з усіма прогресивними силами російського підпілля та про ролю російського народу в боротьбі проти большевизму. Тут хочемо насвітлити окрему, специфічну сторону справи щодо цілості того народу російського. Тактика ВКПб полягає в намаганні за всяку ціну злити в одне большевизм і російський народ. У такій мірі, як йому це вдається, в такій мірі большевизм сьогодні сильний. Ідеал большевизму в тому, щоб чисельність ВКПб була тотожною з числом людей російської нації. Щоб світова думка, атакуючи большевизм, упиралася лобом в астрономічну цифру 80 чи 100 мільйонів. І став фактом, що сила теперішньої московської імперії полягає головно в оперті комуністичної партії на маси російського народу. В єдності, до якої Кремль стремить всіма засобами, між ВКП та російським народом полягає таємниця большевицької імперіялістичної політики й таємниця сили большевизму. Але тут же, саме на цьому місці її захована Ахіллова п'ята большевизму. Він тієї „єдності“ досягає терором всередині й пропагандивним шумом на

зовні. Наше завдання ту Ахіллову п'яту більшевизму використати. А це значить не давати більшевикам зв'язати народ з партією. Для цього треба систематично забивати клін між ВКПб і російським народом. Забивати його весь час. Власне, той клін давно забили самі більшевики, лише за час війни вони похопилися й почали його висмікати. Наше ж тактичне завдання — не дати той клін висмікнути, а забивати його все глибше відколюючи народ від партії. Робити протилежне тому, що робить ВКП. Передумови для успішного виконання такого завдання закладали самі ж більшевики, вся їхня політика за весь час, і криються вони в кричущих соціальних та політичних протиріччях, що існують в самій Росії, та що мають колосальну мобілізаційну силу для протирежимної акції. Усунути ж ті всі протиріччя більшевики ще довго не будуть в силі, бо сама гола пропаганда, розрахована на затуманювання очей, зовсім тих протиріч не усуває.

Величезною є непрощеною тактичною помилкою, що її робили й роблять майже всі українські політичні партії, стала фактична співдія з більшевиками саме в цім пунккті. Цебто допомога більшевикам якнайтісніше зв'язати себе з російським народом. Цієї допомоги вони досягають перекладанням відповідальності за всі більшевицькі мерзенства та імперіялістичну тоталітарну практику на весь російський народ й мобілізацією усієї цілості російського народу проти себе. Це саме зробив Гітлер, ототожнивши народ з комуністичною клікою. Наслідки цього добре відомі. Недаром Гітлера називають першим сталінським генералом у війні проти самого себе. Найелементарніша логіка диктує робити якраз навпаки. Навіть коли б справді російський народ ставив щось одно з партією, треба роз'єднувати їх. Але нам доведеться робити значно легшу роботу — тільки не давати більшевикам злити свій режим з народом.

Якщо б більшевикам дійсно удалось з 80 міліонового російського народу зробити своє уособлення, то тоді більшевизм як ідеологія й як імперія непереможний. Навіть атомовою бомбою. Але ми, як ніхто, прекрасно знаємо, що цієї єдності більшевики, попри всі свої старання, ніколи досягти не могли й не зможуть, бо режим, ними 30 років практикований, знищив усі передумови для того. В тих же небагатьох пунктах, де більшовикам в якійсь мірі вдалось єдності досягти, необхідно партію від народу відколювати.

б) Питання армії й взагалі збройних сил революції. Наша армія там, де їй всі інші передумови революції. Там і зброя їй всі технічні засоби. Військовий потенціял російської більшевицької імперії становить собою військовий потенціял революційних народних мас. Цього вчить історія. (Пункти в, г, д, е, ж, з, і, опущені. Ред.)

і) Питання партизанки. Багатьох цікавить (бо така тепер мода серед української еміграції), як ми ставимось до партизанки, як методу боротьби, яке місце при діляємо їй у нашій революційній стратегії.

Отже, методу партизанської боротьби ми визнаємо за доцільну лише в умовах війни чи революції і то лише, як допоміжний засіб для великих і рішальних регулярних революційних армій, як методу дії в ворожому запіллі, або як спосіб оборони й збереження сил після розгрому.

В умовах же штилю, сказати б, в умовах світової „боротьби за мир“, цебто в умовах внутрішнього скріплення й розв'язання рук на всіх фронтах такої великопотуги, як наш ворог—СССР, а надто в умовах непідготовленості революції, спеціяльне намагання партизанську боротьбу розгорнути недодільне, бо реальних успіхів вона не може дати, а коштує надміру великих жертв серед населення у висліді пакетів та військового терору ворога. Партизанка ради партизанки, без широкої революційної акції в цілому обсяга, а значить і без найменших виглядів на перемогу, в зайвою розтратою національної енергії. Тим більше, що вислідом такої партизанки є тотальні репресії проти цивільного населення, і трагічне співідповідння оплати однієї голови якогонебудь голови сільради тисячами голів національно вартісніших людей.

Це зрештою всі усвідомлюють і цю залізну логіку признають. І насамперед визнають її найбільші апологети партизанки, бо ідуть, як відомо, не до пропагандованої ними партизанки, а до Венесуелі. Ідуть бо знають, що під тиском тієї страшної підсоветської діялектики партизанка, як така, зійшла до мінімума. А деякі працюють над тією „партизанкою“ на папері по таборах ДІПі, здобуваючи собі політичний капітал при виборах у таборові ради, а ворожу „охранку“ провокуючи на масовий терор там, „в краю“.

В умовах же широко розгорненої революційної акції, в умовах підготовленого збройного зудару чи в умовах війни з окупантами ми, очевидно, перші застосуємо

в найширшому маштабі методу й тактику партизанської війни у всьому ворожому запіллі з властивим для украйнців розмахом.

к) Наша тактика в питаннях релігії і церкви. Засада нашого революційно-демократичного руху в цім питанні ґрунтуються на тезі про свободу совісти. Тією засадою є цілковите визнання рівності всіх релігійних напрямків та церков і повна толерантності кожної з них. Історично склалося так, що Український народ, як і кожний народ тепер, в релігійному відношенні не є однозначний. В інгліх народів це явище нормальнé й не переростає ні в які конфлікти та релігійні війни всередині нації. Але в нас це вагітне великими й трагічними наслідками, якщо дати церковній боротьбі та антагонізмові розростатися. Жодна політична партія, якщо вона державотворча партія, не сміє втручатися в справи релігії й робити з церкви знаряддя політичної внутрішньо-української боротьби. Це насамперед. А тепер—коли дати колю релігійному антагонізму, розпалюваному діячами ріжких церковних напрямків, розростатися а особливо в період боротьби за назалежність українського народу в цілому, то релігійні конфлікти можуть перерости в релігійну громадянську війну і тим загубити всю справу українського визволення. А тому всі симптоми такої війни треба гасити заздалегідь. Єдиним засобом такого пригашування церковно-релігійних пристрастей в наших умовах може бути лише виведення тези про свободу совісти й рівність всіх церковних напрямків в залізний принцип.

Виходячи з істини, яка витікає з самих постулатів християнства і прийнятої в усьому світі, що церква є знаряддям духовної опіки, а не знаряддям політики, кожне намагання, ким би то не було використовувати церкву в пляні розпалювання релігійного фанатизму і розгортання політичної внутрішньо-української громадянської війни під плащиком примату такої чи такої церкви, а надто використання церкви як знаряддя чужої зовнішньої політичної експансії, мусить розглядатися як тяжкий антинаціональний злочин, направлений на згубу загальнонаціональної справи.

Очевидно, що покликанням кожної української церкви і кожного релігійного напрямку є моральна і духовна мобілізація своїх вірних на боротьбу проти ворога України й ворога християнства, а не на церковну расплюю.

Мусимо підкреслити, що, на щастя, церковна проблема існує тільки на еміграції, в Україні ж вона не існує. Тим більше розпалювання релігійного антагонізму в Україні, там де його нема, мусить розглядатися як злочин.

л) Тактичне значіння деяких пунктів нашої соціально-політичної програми. Попри свою глибоку принциповість, деякі пункти нашої програми мають ще й виключне тактичне значіння. Вище ми вже говорили на цю тему щодо соціально-політичної програми в цілості. Тут зупинимось на одному особливо важливому пункті. Той пункт—наші програмові засади в ділянці аграрно-земельної політики. Наша політика в цім питанні має переслідувати не мету якоїсь абстрактної „соціальної справедливості“, а конкретну і соціально найсправедливішу мету—скріплення й збереження українського селянства, як біологічної субстанції української нації, від соціальної деформації й занiku, бо саме тут закопана проблема української нації, як такої, та проблема її майбутнього. Особливо це важливе з огляду на певну національну здеформованість українського народу та велике його національне занекровлення. А тому, зворушлива, наприклад, соціалістична ідея перетворення селянства в напів-індустріяльну клясу пролетаріату нас зовсім не зворушує.

Перед нами стоїть не ця ідея, а, повторюємо, ідея збереження й скріплення біологічної субстанції нації насамперед. А вже потім і завдяки цьому—ідея „соціальної справедливості“. Зберегти біологічну основу нації—селянство—а також змобілізувати його на боротьбу за свою національну українську державу,—ось цим і продиктована вся наша аграрна політика.

Наріжним каменем нашої аграрної політики є обстоювання права приватної трудової власності на землю і всі засоби виробництва, на господарство і всі здобутки від вього й від землі, як також права вільвої трудової ініціативи. Бо саме в цьому найбільша передумова для розв'язання проблеми.

Крім того в цю саму проблему упирається друга—проблема завоювання міста. Щоб його завоювати, треба щоб зробити в найбільшій мірі українським, мусимо виповнити його тією ж біологічною субстанцією, взятою з села й кинутою в місто, щоб там правити за основу асиміляції всіх інших іншонаціональних елементів. Для цього частина селянства все таки мусить бути систем-

матично урбанізована й перемикана на індустрію, в місто. Якими методами, то інша справа. Передумови цього мусять бути закладені в тій таки нашій аграрній політиці. І закладені вони якраз у тій самій теорії про приватну трудову власність на землю.

(пункт „М“ опущений Ред.)

Україна в ОН

У зовнішньополітичному аспекті дуже важливе стратегічно-тактичне питання для нас — це питання України в ОН.

Мало хто з українців належно оцінює факт належності України до організації Об'єднаних Націй. Українська пропаганда в Америці й у всьому світі (маємо на увазі еміграційну пропаганду) намагається всіма силами відмежуватися від цього факту і в кращому разі замрежують очі, а в гіршому — дискредитують його.

Так само засуджують, торпедують і дискредитують цей факт усі кола російської еміграції. Ми згадали останнє на те, щоб показати, як то дивним чином українська практика збігається з російською.

А тим часом сам цей факт приналежності України до ОН (абстрагуючись від того, який в тій Україні „уряд“) має колosalне значення. Разом з цим фактом входить в обіг і той факт, які кордони за тією Україною закріплені в останні роки. Юридично виходить, що Україна в тих межах, які вона має, визнана всім світом, як фактор міжнародно-політичний. А головне значення цього факту в тім, що юридично, після перебування України в складі Організації Об'єднаних Націй, тяжко, власне — зовсім неможливо буде російським імперіалістам, теперішнім і всім майбутнім, як і самому Сталінові, викреслити Україну з числа світових націй.

Тактичне наше завдання — використати цей, даний нам шанс максимально.

Як використати цей шанс? Всюди й на кожному кроці стверджувати цей факт і користуватися ним у всіх наших міжнародно-політичних акціях. Призвичаювати себе й призвичаювати світ до думки, що українська нація, український народ, ото самий, що став членом Об'єднаних Націй, не потребує висмоктування „України“ з пальця, або з „30. червня 41-го року“; він вимагає лише зміни режиму комуністичного, накиненого й

укомплектованого від Москви, та заміни його режимом демократичним, укомплектованим від самої української нації. Отже мусимо виступати не проти членства України в ОН, а проти членства України в ССР. Виступати не проти Мануїльського, як представника України в ОН, а проти Мануїльського, як представника Москви в Україні і в ОН іменем тієї України. Інакше кажучи, мусимо всією своєю поведінкою, всією пропагандою забивати клін не між Україною й іншими членами ОН, а між Україною й ССР, використовуючи факт членства України в ОН та конституцію ССР.

Наше ж (українське еміграційне) ставлення до згадуваного факту було і є якраз зворотне, сухо еміграційне. З цієї поведінки еміграційних кіл виходить, що є дві України — власне, є лише одна Україна — еміграційна, а другої взагалі немає. Цим ми тільки осмішуємо себе перед світом і компромітуємо всю українську політику, як нездібну використати такий капітальний політичний факт.

Еміграція, баціля громадської війни та УНРада.

Найстрашніша загроза для української справи — це загроза громадянської війни за „ізми“. Ця загроза реальна, бо така війна вже існує, вона триває ось уже чотири роки на еміграції і щодалі більше загострюється. З еміграції баціля громадянської війни може бути принесена і в Україну. Будуть сили, що ту війну розпалюватимуть і підтримуватимуть. Це безсумнівне. Бо вони її вже розпалюють і підтримують. Тепер цими силами став рідний, зфанатизований націоналістичний загумінок та деякі фанатики церковно-релігійної гегемонії в Україні. Завтра до них пристане російська контррозвідка, що з тактичних міркувань буде розпалювати громадянську війну в Україні за першу-ліпшу фікцію, за виідене яйце, аби лиш на тому спекти свою печень. На еміграції та війна лишається холодною. В Україні вона, якщо бацілю громадянської війни туди донесуть, зразу стане гарячою. І об цю війну громадянську, без сумніву, геть розіб'ється на череп'я справа свободи й незалежності та державної цілості української нації. Така громадянська війна і такий результат її входить до стратегічного пляну Москви, а тому можна бути певним, що коли ми до такої війни дозволимо, результат її буде якнайефектов-

ніший для Росії, бож керівництво нею перебере від наших горе-політиків вишколена на таких справах російська агентура і доведе до „побєдного“ кінця.

А тому, — якщо ми таки хочемо здобути Україні незалежність, ми мусимо виключати громадянську війну за всяку ціну. До наймогутніших засобів усунення такої війни належить ідея УНРади, як форма співдії й консолідації всіх українських політичних партій і течій на еміграції. Ця форма реалізації ідеї співдії й консолідації мусить бути принесена й на Україну. Але, як бачимо, для деяких політичних кіл ця ідея і під форма видалась несприйнятною, і з постанням УНРади громадянська війна не тільки не припинилась, а навпаки — загострилась, бо ті політичні кола виголосили УНРаді, а значить і ідеї консолідації, війну. Перед лицем цього факту треба посилити акцію й усе таки домогтися творчого залучення тих кіл у працю УНРади в інтересах ліквідації бацилі громадянської війни.

У зв'язку з питанням внутрішньо-української громадянської війни слід окремо зупинитися на питанні еміграції. Дехто надає нашій еміграції великої, майже вирішальної ваги, вбачаючи в ній єдину справжню українську Україну в противагу тій „збольшевиченій“ і „зросійщеній“. Насправді ж треба думати, що роль цієї еміграції дуже незначна, якщо говорити про конструктивну місію; її можуть виконати одиниці на міжнародному полі. Зате роль деструктивна може бути колосальна й фатальна для нашої нації, для її боротьби, саме через згадану бацилю.

Якщо еміграція зможе сама в собі подолати цю бацилю взаєможертя й громадянської війни, то вона таки зможе зіграти чималу конструктивну ролю, а може статися, що й вирішальну, у майбутніх боях з могутнім ворогом. Якщо ж вона її не подолає, а понесе „в край“, то треба буде апелювати до розумної тактики тих, хто очолить маси в Україні і на ту бацилю знайде найпереконливіші засоби.

Яка наша тактика щодо української політичної еміграції? Роаціюючи ролю політичної еміграції, як ролю допоміжну й часову, а саме — ролю знаряддя нашої української зовнішньої політики в періоді до утворення української демократичної держави (з цього моменту, до речі, еміграція перестане бути еміграцією), ми маємо щодо цієї еміграції лише одно тактичне завдання. Це завдання — досягти єдності дій цієї еміграції, чого мож

на досягти лише завершенням консолідаційної акції, втіленої в УНРаді та її Виконавчому Органі. Така консолідація всіх політичних течій і партій на еміграції — це неодмінна передумова успішності виконання еміграцією своєї політичної місії в світі. Рівно ж як цим досягається й другу, згадану вище, мету — виключення громадянської війни. Для досягнення цієї консолідації ми доклали багато сил і ініціативи і ще не мало мусимо докласти, ламаючи геть усякий спротив деструктивних елементів. Докладемо, очевидно, усих зусиль і до справи утворення Світового Союзу Українців, надаючи йому великої ваги після УНРади, в осягненні тієї самої мети.

Значення об'єднання еміграції тим більше, що без нього не можна досягти належних і ефективних успіхів в іншій, дуже важливій справі — в справі об'єднання протиболішевицьких і протимосковських сил всіх поневолених і уярмлених Москвою народів в міцний бльок, для єдиної акції. Про це вже говорилося. Не може нікого об'єднати той, хто сам роз'єднаний. Всі „блоки“, що монтуються окремими групами, не мають ані розмаху, ані значіння саме з тієї причини, що вони робляться групами. Тоді, як всі такі бльоки мусять будуватися насамперед на основі нашої власної єдності. Лише при таких умовах вони матимуть розмах, маштаб і значення великих історичних явищ. Усякий такий бльок поневолених націй, що в його авангарді стоятиме об'єднана й монолітна Україна, буде колосальною противіборльшевицькою силою, а мета, яку цей бльок ставитиме, буде реальною.

Закінчення.

Це стислий виклад наших головних тактичних завдань і основ нашої стратегії. Він дуже далекий від вичерпання теми. Вичерпання теми вповні — це завдання більш докладної праці, яка, треба сподіватися, й буде пророблена. Під повним вичерпанням теми очевидно треба розуміти насвітлення нашої тактики й стратегії та-кож в період закріплення й розбудови Української держави. Тим часом не ставилось такої мети, лише малось на оді період боротьби за визволення України.

Закінчуячи доповідь, хочу повернутися до початку й з особливим притиском звернути увагу на найголовніше завдання нашої партії, без якого успішне розв'я-

зання всіх інших, накреслених завдань, що перед нами стоять, не можливе. Цим найголовнішим завданням є виховання політичних кадрів для всього того. Від успішності його розв'язання залежить вся решта. Це не є лише тактичне завдання, але слід брати його під кутом нашої стратегії. Бо ж кожен солдат в армії, це найперше знання до розв'язання всіх тактичних і стратегічних моментів боротьби.

Отже, щоб успішно боротись і перемагати, щоб розв'язати кожне завдання, яке ставлять перед нами умови нашої боротьби сьогодні, завтра і в далішому майбутньому, ми повинні повсякчасно добирати й викорувати новий тип української людини—політика й борця. Це ми повинні робити організовано й кожен зокрема, порядком самовиховання й самовдосконалення. Кожен член партії мусить готовувати себе повсякденно і повсякчасно на провідника, командира, лідера мас. Але не лідера загумінку, а лідера тих мас, що про них ми говорили, з усіма їхніми мінусами й плюсами, отих, що їх мас сьогоднішня Україна. Народніх мас на просторах від Ужгорода до Донбасу, і їхньої боротьби „вдома“ і в широкому світі. Такий лідер—це мусить бути не лідер амбіціями, а лідер особистими високими якостями, лідер розумом і ділом. Лідер що вмів би не гнати маси кием (фізичним чи словесним, а чи то провокаціями), а вести їх. Вести зразком своїм, прикладом, авторитетом. Такий командир мас мусить мати високі свої особисті якості: високу ідейність, зразковий патріотизм, стійкість, здатність до особистих жертв, товариськість, чесність, відвагу й політичну вишколеність. А головне—національну стійкість.

Усі ці риси мусимо плекати в кожному членові партії.

Тоді кожен член нашої партії зможе бути командиром і лідером мас в будь-якій ситуації.

Нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія

**Доповідь В. І. Гришка на III-му з'їзді Української
Революційно-Демократичної Партиї**

I

Вступні завваги

Політична програма кожної партії звичайно має за підбудову певну ідеологічну концепцію, оперту на певному світогляді, що визначає ставлення партії до всіх явищ тієї історичної дійсності, в якій партія діє. Ми ще молода партія, перебуваємо щойно в стадії творення власної ідеологічної концепції, що її в основних своїх зарисах більш чи менш точно схоплює кожний із нас. Ця концепція лежить уже в основі наших програмових зasad, але остаточна її розробка й кристалізація — це справа ще наступної праці наших ідеологів, як зрештою також і справа розробки й уточнення нашої повної програми.

До найосновніших і найактуальніших питань нашої ідеологічної концепції належать питання, зв'язані з тією проблематикою, яка для нас, як для представників нації, що бореться за своє національне визволення, має особливо життєво-важливe значення. Цією проблематикою маємо саме національну проблематику. При чому — не тільки наша власна українська національна проблематика, а національна проблематика, як така, взагалі, в універсальному аспекті. Це значить, що в центрі уваги нашої ідеологічної концепції мають стояти питання

самого нашого розуміння нації, як явища, та всіх тих явищ, що з її життям і боротьбою зв'язані.

У нашій конкретній ситуації до цих питань належить також питання нашого розуміння і нашого ставлення до такого явища, як націоналізм, що займає таке велике місце в свідомості нашого суспільства. Зрештою, всі течії сучасного українського національно-визвольного руху і наш ворог, і зовнішній світ так чи інакше окреслює як націоналістичні, в тому числі і нашу партію. Та навіть і ми самі не заперечуємо, що з тих причин, що в основі нашої ідеології лежать саме життєві інтереси нашої поневоленої нації, — а за визволення ми ведемо революційну боротьбу, що має характер саме національної революції — з цих причин ми таки націоналісти, тільки в нашему розумінні націоналізму. Яке ж наше розуміння націоналізму і національної революції? І який зв'язок має все це з революційною домократією, цим головним елементом назви нашої партії?

От оці питання, взяті чисто в теоретичній площині, й спробуємо тут розв'язати, чи вірніше — намітити головні критерії для розв'язання в нашій наступній ідеологічній праці. Для цього ставимо тут на дискусію такі основні тези, що являють собою самі лише стислі формули; в них у сконденсованому вигляді хочемо дати окремі узагальнення й висновки з деяких наших теоретичних розважань, заснованих на опрацюванні певних теоретичних матеріалів з національної проблематики.

ІІ

Основні тези

Національна проблема в нашему розумінні.

1 Проблема визволення і державного усамостійнення української нації — це головна мета паших змагань, де складова її невід'ємна частина загальної в світовому маштабі проблеми сучасності — національної проблеми, під якою ми розуміємо проблему забезпечення свободи розвитку й творчого життя, рівності можливостей та взаємної згоди й співпраці всіх без винятку націй світу.

2 Национальна проблема в нашому розумінні нерозривно зв'язана з основою вселюдською проблемою сучасності — проблемою всебічного визволення й піднесення людини як основної реальної вартості кожної нації, з-під гніту всякого матеріального й духового поневолення, що його найувірсальнішим виявом буває поневолення національне.

До питання теорії нації

3 Націю ми розуміємо передусім як незаперечну конкретну реальність життя сучасної людини, як творчої індивідуальності, цього твору складної історичної взаємодії певних духовно-культурних, матеріально-господарських і державно-політичних чинників, що їх гармонійна єдність завершена в наш час у національних людських спільнотах. З національних людських спільнот, а не з простоті суми фізичних людських одиниць складається сучасне людство, і тільки в них єдино лише й можливий нині реальний вияв людської індивідуальності, а також і людства, як спільноти цих індивідуальностей.

4 Ми заперечуємо однобічно-ідеалістичне розуміння нації як містично абстрактного „втілення Духа“ в якісь вічній, понадлюдській і повадчасовій самодостатній силі, що існує лише в іраціональній підсвідомості з'єднаних „мітом крові“ людей, незалежно від їх реальних життєвих, в тому числі й матеріальних інтересів у конкретній історичній дійсності. Цим заперечуємо расово-націоналістичні й фашистські теорії нації.

5 Ми заперечуємо також і однобічно матеріалістичне розуміння нації, як механічно спрощеного „продукту виробничих взаємин“ лише певної суспільно-історичної формaciї, що існує лише в певному зв'язку з певними зовнішніми прикметами і пережитками людей, не являючи нібито собою виразу їх властивих життєвих інтересів, що, мовляв, реально існують лише в сфері позанаціональних матеріально-виробничих інтересів (в чого випливає взагалі негація нації). Цим заперечуємо класово-інтернаціоналістичні й комуністичні теорії нації.

6. Ми стоїмо на ґрунті всебічно-реалістичного розуміння нації, що означає ствердження нації як реальної, еб'єктивно-існуючої в людях дійсності, в якій як і в усьому, людському, матеріальному й духовому становлять дві однаково реальні сторони одного буття, баченого з двох різних сторін матеріалістичною й ідеалістичною фі-

лософіями. Взагалі на цьому тлі філософський спір матеріялізму й ідеалізму про примат „матерії чи духу“ вважаємо справою особистої віри, а не всебічного розуміння реального стану речей, на якому, власне, й виростас реалістична теорія нації.

Наше розуміння нації

7. Заперечуючи однобічно-ідеалістичне розуміння нації за расово-націоналістичними й фашистськими теоріями, ми одночасно вважаємо, що одним із вирішальних чинників, що лежить в основі нації, маємо саме чинник духовий. Сюди відносимо передусім почуття й свідомість єдності та спільноти долі людей, у всій своїй різноманітності взаємно зв'язаних із покоління в покоління однією своєрідною серед інших людських спільнот історичною біографією на ґрунті історичного співжиття в сфері одного духового культурного клімату. Але вважаємо це явище історичним, природньо-витвореним під вирішальним впливом однієї спільної території, одного етнічного походження й мовної спільноти, хоч і з учаєю різних етнічних та мовних елементів.

8. Заперечуючи однобічно-матеріалістичне розуміння нації за класово-інтернаціоналістичними комуністичними теоріями, ми одночасно вважаємо, що одним із вирішальних чинників, що лежить основі нації, є також матеріальний. Сюди відносимо зокрема наявність окремих економічно-господарських інтересів людей, у всій своїй різноманітності історично взаємозв'язаних із покоління в покоління однією територіально-економічною базою в боротьбі за своє життя серед інших людських спільнот та однією матеріальною культурою в одному своєрідному суспільно-економічному комплексі. У цьому розумінні розглядаємо націю також як історично витворену природну самоорганізацію людей для найкращого та найповнішого забезпечення своїх реальних життєвих, звичайно й матеріальних інтересів.

9. За головну особливість нації ми вважаємо те, що це природно органічна, а не штучно-механічна, людська спільнота; в її основі лежить передусім природна спорідненість і органічна єдність одного територіального й етнічно-мовного масиву людей, що його називаємо народом. Але народ стає нацією лише в процесі історичного розвитку в боротьбі за своє творче життя людей одного народу, а також і людей, з інших народів, але на його території і зв'язаних з ним спільною долею

в цій боротьбі. У цій боротьбі твориться особлива, відмінна від інших духовна й матеріальна культура народу й самоусвідомлення ним на цій базі своєї єдності всередині й окремішності назовні серед інших людських спільнот у минулому, сучасному й перед лицем майбутнього. І тільки, коли це самоусвідомлення втілюється в формі своєї власної державно-політичної самоорганізації, або в непереможному прагненні до її творення та в боротьбі за неї — народ стає нацією.

10. Загалом наше визначення нації можна зформулювати так: нація — це народ, історично розвинений у складну, але природно-органічну, людську спільноту духово-матеріального змісту, що постала в співжитті й у боротьбі за своє життя покояння в покоління людей, в усій своїй різноманітності з'єднаних в одну духову й матеріально-культурну та державно-творчу цілість на ґрунті спільноти території, мови та свідомості своєї єдності й спільноти долі серед інших людських спільнот у минулому, в сучасності й перед лицем майбутнього. Але вважаємо й це визначення лише за суму головних ознак нації, зміст якої такий всеосяжний, що не може бути вкладений в одну просту формулу.

Нація й держава та людина в них

11. Взагалі ж мусимо ствердити, що головний елемент у формуванні народу в націю — це власна держава. Державу вважаємо за неодмінну природну форму реалізації духово-матеріальної єдності людей у лові одного народу. Це також єдиний реальний засіб їх у боротьбі за своє сукупне творче життя та найперша га рантія творчого виявлення їх і розвитку в світі. Тому кожен народ конечно прагне до своєї держави, що рівнозначне з прагненням до життя, а це прагнення головно й означає бути нацією.

12. Але ми відкидаємо будь-яке фетишизування нації й держави, як замкненої в собі самоцілі, що поглинає собою свою складову частину — людську одиницю. Вважаємо, що саме тільки людина, як творча індивідуальність, — єдино-реальна субстанція йсуб'єкт нації, як у духовому, так і в матеріальному розумінні, також творець і її духово-матеріальної форми — держави. Отже —нація й держава не існують поза людиною, і саме людина в нації й державі є для нас мірило і суддя всіх речей. В цілому ж беремо їх у їхній нерозривній органіч-

ній єдності, і тому вважаємо, що коли держава — природна форма і засіб життя, й боротьби за життя нації, то нація — природна форма й засіб життя й боротьби за життя людини.

Нація, як суверений народ, та ідея демократії

13. Виходячи з засади примату людської індивідуальності, як рушійної сили суспільно-історичних процесів, стверджуємо, що саме щораз більший розвиток людської індивідуальності та її природне прагнення до свого повного самовизначення й самоздійснення в світі, тобто — прагнення до якнайбільшої свободи людини, лежить в основі історичного розвитку народів у нації та в основі їх природного прагнення до свого повного державного самовизначення й самоздійснення в світі, тобто — прагнення до якнайбільшої творчої свободи народу-нації. Бо тільки в лоні народу-нації можлива свобода людини, невідривна й залежна від свободи інших взаємозв'язаних з нею в спільноті людей.

14. Стверджуємо історичний факт, що хоч народи й держави існували від найдавніших часів людської історії, проте нації в сучасному нашму розумінні зформувались остаточно, як і саме поняття „нація”, щойно за нових часів. Сталося це саме в наслідок боротьби людської індивідуальності за своє право на свободу й рівність серед інших людей у лоні свого народу та свого народу серед інших народів світу. У цій боротьбі виникла ідея суверенності народу й однинці в народі, тобто — ідея демократії, як народовлади в державі, отже — влади народу й для народу, в якому всі його члени рівні в правах і однаково відповідальні за долю всіх. І саме суверений народ, тобто народ, що сам керує своєю державою і свою долею, протилежно до народу, підкореного владі чужої йому держави чи касті, і став називатись нацією.

Демократія, патріотизм і націоналізм.

15. Стверджуємо також, що тільки в зв'язку з розвитком і поширенням ідеї нації, як суверенного народу, та демократії, як реалізації цієї суверенності, розвинулись у народних масах почуття і свідомість національної гідності, невід'ємної від людської гідності взагалі, та разом з тим — любов і відданість щодо свого

народу і своєї батьківщини, тобто — патріотизм. На ґрунті ж патріотизму в процесі ставання народу державною нацією та боротьби за свою національне державне буття природно виріс властивий кожній нації націоналізм; „під ним (націоналізмом) ми розуміємо активний патріотизм народу, втілений в активному прагненні його бути державною нацією.

Так зрозумілий природний націоналізм відрізняємо від націоналізму, як певної теоретичної доктрини, що в різних політичних рухах різних народів може мати різний, також негативний зміст і характер. Найбільш негативним у націоналізмі може бути викривлення його в бік шовінізму, цього в суті своїй протилежного націоналізмові явища, бо воно означає ненависництво щодо інших націй, тоді як націоналізм існує лише в сфері любові й віданості своїй нації. Природний націоналізм, як ми його розуміємо, не вимагає ненависті до інших націй, вимагаючи тільки спротиву націям поневолювачам в ім'я любові до свободи нації взагалі. Але в той же час не існує просто націоналізму взагалі, бо є тільки націоналізми певних націй, і їх зміст і форми визначаються саме характером та становищем даної нації в світі.

Імперіалізм і імперіалістичний націоналізм

16. Підкреслюємо, що нація й національна держава, як новочасна форма життя народів,— це вища й досконаліша та відповідна саме новочасному, вищому ступневі розвитку й удосконалення людської індивідуальності, форма їх доброільного співжиття між собою, як співжиття в духово-матеріальній єдності на органічно-національній базі. Як така, ця форма історично заступає собою давню форму примусового, побудованого на завоюванні співжиття лише силою факту спільнії підлегlosti одній владі, позбавленій духової єдності з цілістю і опертією лише на матеріальну силу. За таку форму маємо механічний різнонародний державний аліпок, що називається імперією або в суті своїй і є імперією.

17. Вважаємо, що завоювання й поневолення народів народами в державних системах імперій — це вияв суто egoїстичного, хоч у природі своїй властивого кожному народові й обумовленого також економічно, гону до панування за рахунок інших, що називається імперіалізмом. На цьому явищі звичайно паразитують певні

панівні касти й класи певного народу, розпалюючи її використовуючи його egoїстичний гін для себе. Зокрема за новіших часів вони використовують для цього також природній націоналізм, що таким чином перетворюється в імперіалістичний націоналізм, чи властиво — національний egoїзм, найнегативніше явище в житті і взаєминах народів. Саме національний egoїзм і виявляється як шовінізм.

Національне поневолення і революційний націоналізм

18 У наслідок імперіалізму окремих народів, керованих їхніми панівними імперіалістичними кастами й класами, існує такий стан, що є народи пацівні й народи поневолені, народи державні й народи бездержавні, народи розвинені в нації, і народи, затримані в своєму національному розвитку. Такий стан у відносинах між народами безпосередньо зв'язаний із стаєм поневолення народних мас і окремих людей в народах, бо національне поневолення означає одночасно духове й матеріальне поневолення людини, як суб'єкта нації. Тому вважаємо, що такий стан речей поруч із соціальним поневоленням людини людиною, з яким національне поневолення якнайтініше переплітається, — це найбільша вада в житті та взаєминах народів і людей, а разом головна проблема для розв'язання.

19. Існуючий стан національного поневолення народів народами природно її неминуче породжує спротив і боротьбу поневолених народів за своє національне визволення. Ця боротьба за зміну старого й установлення нового стану речей у взаєминах між людьми є революційна боротьба за визволення людини. Вона тісно зв'язана з революційною боротьбою за визволення соціальне, бо в поневоленого народу визвольна боротьба природно її неминуче втілюється в активному прагненні бути державною нацією. Оскільки ж активне прагнення народу бути нацією становить зміст його природного націоналізму, то й такий націоналізм поневоленого народу ми вважаємо за революційний націоналізм, протилежно до імперіалістичного націоналізму, та за позитивне явище в суспільно-історичному процесі

Капіталістичний та соціалістично-комуністичний імперіалізм і тоталітаризм

20. За нашого часу імперіалізм найтініше зв'язаний із капіталізмом як сучасною системою експлуата-

тадії людини людиною. Капіталізм на сучасному етапі свого розвитку характеризується концентрацією капіталів у державі і вирішальним впливом на державу зростеної з державою класи монопольно-фінансової буржуазії. У великих імперіалістичних державах ця буржуазія тотально опановує державу і переростає в ній на державно-капіталістичну бюрократію, часто за допомогою тоталітарної націоналістичної партії фашистського типу. І саме в своїх егоїстичних класових інтересах воно розпалює й використовує імперіалістичний націоналізм своєї державної нації та провадить війни за розподіл світу й за імперіалістичну політику національно-колоніального поневолення народів. Національно-колоніальне поневолення народів чині, як ніколи; тісно зв'язане з соціальним поневоленням та експлуатацією людини в капіталістичній системі імперіалістично-капіталістичних багатонаціональних держав-імперій.

21. Одночасно з імперіалізмом на базі монопольно-фінансового капіталізму виріс у наш час найновіший вид імперіалізму на базі тоталітарного соціалізму, чи власне — тоталітарного комунізму, тобто — соціалізму, запровадженого насильно згори в державі тотально-панівною в ній комуністичною монопартією. Тоталітарний соціалізм, як державну практику комуністичної монопартиї, ми відрізняємо від соціалізму, як ідеї соціальної справедливості, що ніде ще не була здійснена, але стала складовим елементом кожного сучасного прогресивного руху, зокрема кожного національно-визвольного революційного руху поневоленої нації та її революційного націоналізму, будучи в своїй суті ідеєю демократичною. Але тому, що демократичний соціалізм існує покищо тільки в теорії, а на практиці існує тільки тоталітарний соціалізм, невід'ємний від тоталітарної в самій своїй суті теорії комунізму, — ми вживавмо тут поняття соціалізму саме в розумінні існуючого практично тоталітарного соціалізму — комунізму.

Тоталітарний соціалізм-комунізм історично являє собою логічне завершення монопольно-фінансового капіталізму, перетвореного в капіталізм монопольно-державний. Монопольно-державний капіталізм шляхом застосування в державі соціалістичного принципу ліквідації неодмінного атрибуту всякого капіталізму — приватної власності на засоби виробництва — через їх удержання перетворюється в такій державі, сказати б, у „монопольно-державний (отже — тоталітарний) соціалізм“, що, за кому-

ністичною теорією, має бути „першим ступнем комунізму“. Ця нова соціально-економічна формація відрізняється від капіталістичної тим, що при ній усі капітали концентруються вже не в приватних руках, а в руках держави, тоді, як уся влада в державі — в руках однієї тоталітарної комуністичної монопартії. Отже — для цієї соціально-економічної формації характеристичний саме тоталітаризм, як система тотального панування держави й монопартії в державі.

Тотально пануючи в державі, комуністична монопартія сама стає одночасно й державним бюрократичним апаратом та експлуататорською клясою. Вона в своїх егоїстичних класових інтересах розпалює й використовує імперіялістичний націоналізм опанованої нею державної нації та провадить систематичну війну вже за тотальнє опанування цілого світу, а також провадить імперіялістично-колоніальну політику національного поневолення, при чому — вже в інтернаціональному масштабі та навіть під „інтернаціональними“ гаслами. І це поневолення в системі соціалістично-комуністичної багатонаціональної держави-імперії нового типу вже цілковито тотожне з соціальним поневоленням людини людиною та з характеристичним саме для тоталітарного соціалізму-комунізму поневоленням людини державою і партією.

Історична тенденція сучасної доби і національні революції

22. Розвиток і поширення в світі обох існуючих нині в світі видів імперіялізму надавичайно загострює національні й соціальні протиріччя між народами й людьми. Одночасно це неминуче створює об'єктивно сприятливий ґрунт для розвитку й поширення серед поневолених народів почуття й свідомості внутрішньої єдності долі в протиставленні до народів пануючих та прагнення до незалежності, втіленої у власній державності. Це спрямовує також і соціальні прагнення людей в середищі поневолених народів в це саме єдине річище. Отже — все це об'єктивно діє якраз у напрямку підсилення й прискорення природного процесу історичного формування поневолених народів у нації, і в цьому процесі виявляється незаперечна історична тенденція сучасної доби.

23. Також технічно-економічний і культурний прогрес, зростаючи впарі з розвитком і поширенням імперія

ліаму обох видів, неухильно зв'язує й об'єднує людей певних територіально-економічних одиниць на базі нової складної техніки, вимагаючи при тому вищої культури й організації, що неможливі поза рідною мовою та освітою й пропагандою цією мовою, отже — неминуче ставить цей зв'язок і об'єднання на національну базу. При цьому все збільшується роля держави й політики в цілості життя сучасної людини, узaleжнюючи її особисту гідність і добробут саме від національного характеру держави. Все це веде до щораз більшої територіально-економічної, культурно-мової й організаційно-політичної консолідації людей одного народу, а людей поневолено-го народу в протиставленні до народу поневолювача —особливо. Отже — все це також об'єктивно діє в напрямку підсилення й прискорення процесу формування поневолених народів у нації, виявляючи цим незаперечну історичну тенденцію сучасної доби.

24. На перешкоді здійснення історичної тенденції сучасної доби — завершення природного процесу історичного формування поневолених народів у нації, з чим безпосередньо пов'язана справа розвитку людської індивідуальності, — стоїть імперіалізм обох існуючих нині видів. Через це за сучасної доби головною анти прогресивною і реакційною силою стали ці види імперіалізму. Ця сила мусить бути знищена революційним пляхом, і це нині є історичне завдання поневолених народів і людей. Тому процес формування народів у нації є революційний процес не тільки своїм змістом, але й свою форму, бо відбувається він у формі визвольних національних революцій, в яких і проявляється нині визвольний націоналізм поневолених народів. Ці національні революції впарі з революціями соціальними — це революції антиімперіалістичні в розумінні заперечення як капіталістичного, так і соціалістично -комуністичного імперіалізму. Одночасно вони в соціальному сенсі стають запереченням експлуататорських систем і капіталізму, і тоталітарного соціалізму-комунізму та всякого тоталітаризму взагалі. Вони стають історичною силою перед будови співжиття людей у світі на нових, вищих засадах, відповідно до історичної тенденції сучасної доби.

Єдність людства і міжнародний тоталітаризм

25. Історична тенденція сучасної доби, виявлена в ростучому розвиткові народів у нації та в їх революційній боротьбі проти імперіалізмів за своє визволення, па-

ралельно з таким же розвитком людських одиниць в індивідуальності та їх боротьбою за свою свободу — це природна тенденція до емансидації людини людської спільноти в людстві. Це тенденція до завершення природної диференціації людства, цієї закономірної неминучості людського прогресу.

Прогрес іде в напрямку творення нової, вищої форми співжиття людей, як єдиної у своїй різнонаціональній різноманітності вселюдської світової спільноти. Але неодмінною передумовою постання такої вищої єдності має бути саме роз'єднання штучно-механічних насильників з'єднань і створення можливостей для вільного розвитку й піднесення тих, що були досі поневолені й учинені. Вища єдність можлива тільки як природна органічна єдність, тобто — як єдність вільних і рівних (а також і різних); в напрямку цієї єдності й відбувається нині процес емансидації людини й народів та диференціації людства.

26 Закономірність людського прогресу, що йде в напрямку творення нової вищої форми співжиття людей в світі, використовують нині для своїх політичних спекуляцій імперіялісти великих, панівних у державах-імперіях націй щоб виправдати свій імперіялізм метою творення вищих, ніж національні, форм державної єдності людей. Так постає теорія й практика пристосування до сучасності й затримання при житті та навіть поширення руйнованих уже самим життям віджилих держав-імперій, що на тлі прогресу стали вже історичним анахронізмом. Цим і пояснюється саме їхня ініціатива в будуванні за зразком чи навіть на базі існуючих уже їхніх держав-імперій єдиної континентальної чи навіть світової держави на „інтернаціональному“, а по суті антинаціональному, принципі. В основі такого розуміння єдності лежить імперіялістичне прагнення однієї, вже пануючої нині, нації до тотального оpanування згори інших націй та до заступлення різноманітного в своїй здіференційованості багатонаціонального світу тотально уніфікованим. Це означає переростання характеристичного для сучасного імперіялізму в середині держав-імперій на тоталітаризм міжнародний. А що тоталітаризм взагалі, як насильне змертвлення різноманітності проявів людського життя, не сумісний не тільки з прогресом, але й з самим життям, тому міжнародний імперіялістичний тоталітаризм — це вороже людству явище сучасної доби.

Міжнародня демократія і революційно-демократична перебудова світу

27. Прогресивне за нашої доби в тільки таке розуміння єдності людства, в основі якого лежить добровільне об'єднання вільних від усякого поневолення націй — об'єднання **загибу** на континентальній чи світовій базі, але ніколи не об'єднання згори на базі існуючих уже держав-імперій. Це ж означає перенесення в площину міжнародного життя тієї засади, що в житті людей в середіні народів-націй стає тим методом самоорганізації, який забезпечує найбільші можливості свободи й розвитку людської індивідуальності і називається демократією. Отже — здійснення міжнародної демократії, в яку має перерости демократія внутрішньо-національна, — це те, що стало нині справжньою метою людського прогресу.

28 Здійснення засад міжнародної демократії в міжнаціональних взаєминах людства засучасного стану речей можливе тільки в наслідок усунення цього стану й заміни його іншим, тобто — в наслідок усунення імперіалізму окремих панівних націй і заміни їхніх міжнародно-тоталітарних державних утворів, заснованих на національному поневоленні народів народами, новою демократичною системою вільних спілок національних держав вільних народів, а це означає революційну перебудову світу на нових засадах. Але національне поневолення народів народами нерозривно зв'язане з соціальним поневоленням людини людиною і людини державою, тому справа революційної перебудови світу на нових засадах означає також усунення й капіталізму та тоталітарного соціалізму-комунізму, як сучасних носіїв і рушіїв імперіялізму й тоталітаризму в середині народів і їх держав, та заміну їх новим, демократичним також і в своїй соціальній суті, ладом. Це має бути перенесення демократії, тобто народовлади, із сфери також і господарсько-економічного життя шляхом перетворення її в трудову народовладу на засадах трудової, а не експлуататорської капіталістичної чи державно-соціалістично-комуністичної власності. Трудовий принцип, як найсправедливіший принцип, має забезпечити в новому демократичному соціальному ладі трудової народовлади ту соціальну справедливість, що стала метою всіх прогресивних рухів у людстві, в тому — й демократичного соціалізму. Але здійснення цього також можливе тільки шляхом революційної перебудови.

29. За сучасного стану речей як у демократично-капіталістичній, так і тим більше в тоталітарній соціалістично-комуністичній частинах світу, хоч і існують певні зверхні форми демократичного ладу, справжньої демократії в справжньому, доосновному, в тому її соціальному сенсі нема. Бо справжня демократія абсолютно несумісна з будь-яким поневоленням народів народами і людини людиною та людини державою її партією, тобто несумісна з імперіалізмом, капіталізмом і тоталітарним соціалізмом-комунізмом. Тому треба ствердити, що існуючі або тільки називані так демократичні форми внутрішнього ладу в імперіальних державних системах сучасних панівних імперіалістичних націй, які існують на ґрунті національно-колоніяльного її соціально-економічного поневолення народів і людини, в крашому випадку, як у деяких капіталістично-демократичних країнах,— це тільки півдемократія, а в гірших, як у тоталітарній соціалістично-комуністичній частині світу,— це просто фальшування демократії.

Справжня, повна й незфальшована демократія означає передусім сувереність народу як нації в своїй державі і володіння народонації усією цілістю свого національного життя. Але народу не тільки не поневоленого, але й не поневолювача інших народів,—бо демократія не може бути паразитарною. І тому революційна перебудова світу на нових засадах означає нині також оновлення чи вірніше—осправження демократії привернення її властивого її половинного її фальшивого застосування, що також можливе нині тільки революційним шляхом. Таким чином, це має бути революційно-демократична перебудова в міжнародному чи властиво-міжнаціональному, а також і в внутрішньо-національному, державно-політичному її соціально-політичному сенсі. Її ми розуміємо у вигляді національних і соціальних визвольних революцій поневолених народів, революцій демократичних за свою метою, в яких мас революційно народиться чи вірніше—відродиться своїй суті справжня демократія.

Революційна демократія і революційний націоналізм

30. Революційне відродження чи новонародження справжньої демократії в її властивій ідейній суті—це нині її становить собою зміст тієї революційної ідеї, яку ми називаємо революційною демократією. Ідея революційної демократії—це ідея боротьби поневолених народів-націй

за свою свободу і свободу людини в середині народів-націй, тобто—ідея борьби за міжнаціональну і внутрішньонаціональну демократію, революційно очищенну від імперіалізму, капіталізму й тоталітарного соціалізму-капіталізму та зв'язаного з ними всякого тоталітаризму взагалі. Це революційна ідея поневолених народів-націй і людей в них, бо тільки поневолені дійсно життєво заінтересовані і дійсно щиро й до кінця прагнуть і можуть здійснити справжню, повну й незфальшовану демократію, всупереч егоїстичним інтересам панівних і поневолюючих інших імперіалістичних націй та їх капіталістичних і монопартійних експлуататорських класів. Саме в цій ідеї втілюється й конкретизується тепер ідея власної державності поневоленого народу, його активне прагнення бути державною нацією, тобто—його визвольний революційний націоналізм. Таким чином, визвольний революційний націоналізм поневоленого народу-нації сучасної доби переростає в ідею революційної демократії і перетворюється в ній на нову ідейно-політичну якість, що її зміст вищий і ширший, бо й універсальніший, ніж націоналізм взагалі.

Революційна демократія і наше розуміння інтернаціоналізму

31. Універсальність ідеї революційної демократії полягає в тому, що, будучи ідеєю національною, в розумінні виразу життєвих інтересів і прагнень окремого народу-нації, вона в той же час є також ідея інтернаціональна, в розумінні охоплення собою та гармонійного походження життєвих інтересів і прагнень усіх народів-націй, стаючи ідеєю всіх поневолених народів і людей взагалі. Тим самим вона, охоплючи всі здорові елементи визвольного революційного націоналізму і заперечуючи цілковито націоналізм імперіалістичний, стає взагалі творчим запереченням націоналізму в перспективі народження в синтезі з ним ідеї нашого часу—інтернаціоналізму націй. І щойно в націях та через нації можливий справжній, отже—природний, а не штучний, інтернаціоналізм людей у світі. Цей інтернаціоналізм не має нічого спільногого з інтернаціоналізмом, як індивідуалістично буржуазним чи класово-комуністичним запереченням нації в ім'я тоталітарної уніфікації світу. Цей інтернаціоналізм виростає саме із ствердження нації природним визвольно-революційним націоналізмом в ім'я демократизації світу, що й лежить в основі ідеї революційної демократії.

Головні українські висновки

Деякі пояснення

Наведені вище основні тези, що їх детальну аргументацію подамо в окремих розробках, при всій своїй недосконалості, яку ми усвідомлюємо і тому саме її ставимо їх тут лише на дискусію, мають бути, на нашу думку, тією загальною вихідною базою, на якій має розвиватися наша концепція розв'язання передусім національної проблеми — основної проблеми всієї нашої ідеологічної концепції взагалі. Але тому, що національна проблема для нас існує передусім як конкретна українська національна проблема, саме вона її визначає собою зміст нашої ідеологічної концепції. І тому все, що висловлене в наведених основних тезах, ми розглядаємо лише як загальне тло для розв'язання конкретної української проблематики. Тим самим вияснення всіх питань, заторкнених у цих тезах, — це одночасно вияснення також і головних конкретно-українських питань.

Отже, вияснивши наше розуміння і наше ставлення до таких явищ, як нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія, взятих загально в пляні універсальному, ми тим самим уже вияснили її основні засади нашого розуміння та нашого ставлення до справ, зв'язаних конкретно з українською нацією, українським націоналізмом, українською національною революцією і українською революційною демократією. Ці справи, очевидна річ, повністю вміщаються в наведених основних тезах, кожна з яких, відповідно конкретизована, може бути одночасно її відповідною формулою конкретно-українських висновків.

Але не будемо тут повторювати всіх наших тез у їх, сказати б, конкретно-українському читанні. Спробуємо тільки зробити головні конкретно-українські висновки щодо згаданих уже головних для нас тут питань, а саме — читання української нації, українського націоналізму, української національної революції і української демократії. Наше вияснення кожного з цих питань можна дати в наступних кінцевих тезах...

I. Українська нація

Українська нація — це для нас передусім незаперечна конкретна реальність нашого життя в сучасній конкретно-історичній дійсності. У цій дійсності кожен із нас, як людська індивідуальність, існує саме як українська людина, тобто твір складної історичної взаємодії саме таких, а не інакших, бо Україною, як окремим життєвим комплексом, визначних духовно-культурних, матеріально-господарських і державно-політичних чинників. Гармонійна єдність цих чинників тепер завершена для нас у спільноті людей, об'єднаних поняттям „українці“. І саме реальна українська людина, в якій і для якої тільки її існує реально українська нація, — це, в своїй природно всебічній духовій і матеріальній і суті, для нас основна реальна вартість української нації та мірило її суддя всіх речей у ній.

Тільки в ім'я української людини, її ім'я себе підносимо ми ідею української нації. Бо тільки в ній, в українській нації тепер єдино тільки її можливий реальний вияв, розвиток і повне творче життя української людини як індивідуальності, серед людства в світі. Саме для свого повного творчого вияву, розвитку та забезпечення свого життя з покоління в покоління, усвідомлюючи свою єдність і спільність долі в минулому, в сучасності і перед лицем майбутнього, ствоюли з себе українці в історичному співжитті і в боротьбі за своє життя в Україні свою окрему своєрідну духову й матеріальну українську культуру та свою окрему державно-політичну самоорганізацію в формі спочатку Київської, потім Козацької і нарешті Української держави. Так територіальний етнічно-мовний масив українського народу історично розвинувся в вищу природно-органічну духово-матеріальну єдність — українську націю.

Але в наслідок загарбницького імперіялізму спочатку азійсько-монгольських орд, а потім польської і нарешті московсько-російської нації були зруйновані всі історичні форми української державності. Тим самим українці втратили неодмінну природну форму свого буття нацією і головний реальний засіб у своїй боротьбі за своє творче життя, виявлення її розвиток у світі. Тому природно-історичний процес формування українського народу в націю затримався на півдорозі; український народ піддав під національне — духове й матеріальне — поневолення, його духовна й матеріальна культура запекла, а це означає поневолення й занепад української по-

дини, як індивідуальності. Через це тепер справа визволення й піднесення української людини невід'ємна від справи саме національного визволення й піднесення українського народу. До цього й прагне і мусить прагнути кожен українець, і це й означає прагнення до завершення природно-історичного процесу формування й самовизначення української нації, що можливе тільки в формі власної державності.

Процес завершення формування української нації саме й відбувається тепер у боротьбі українського народу за свою власну державу. У цій боротьбі життєво-важливим є всяка українська людина, що такою себе усвідомлює. Але з цією боротьбою неминуче пов'язуються життєві інтереси також і людей з інших національностей, що живуть в Україні і зв'язані з нею своєю долею. Вони творчо залучаються до цієї боротьби разом з українцями, залучаючись таким чином, як українці в процес формування української нації. Так у боротьбі за українську державність виявляється життєво обумовлений активний патріотизм українців, активний патріотизм українського народу, втілений в активному прагненні його бути державною українською нацією, тобто те, що ми називаємо — український націоналізм.

2. Український націоналізм.

Український націоналізм, — це, в нашему розумінні, саме природний націоналізм, отже — передусім вияв у почуттях і свідомості українських людей прагнення до завершення природно-історичного процесу формування українського народу в державну українську націю. Це ж означає прагнення української людини, як індивідуальності, до свого повного самовизначення й самоздійснення в світі, що можливе реально тільки при повному самовизначені й самоздійсненні українського народу, як нації. В умовах же національного поневолення українського народу, нерозривно зв'язаного з поневоленням соціальним, це означає передусім прагнення до якнайбільшої творчої свободи української людини і боротьбу за її всебічне визволення.

Це прагнення і ця боротьба спрямовані проти імперія ламу-поневолювача України і означають усунення його шляхом активного спротиву. Тому вони стали революційним фактором в теперішній дійсності. Тим самим український націоналізм, як націоналізм поневоленого на-

роду-нації, — це вияв його революційної боротьби за своє національне й соціальне визволення, отже — визвольний революційний націоналізм.

Український революційний націоналізм — це явище новочасної історії України, явище епохи вищого розвитку й удосконалення історичних форм суспільного співжиття і людської індивідуальності в них; епохи розвитку ідеї нації, як суверенного народу, та ідеї демократії, як реалізації цієї суверенності й забезпечення свободи людської індивідуальності в народі-нації. Тому український революційний націоналізм, що його зміст знайшов своє втілення вже в творчості Шевченка, — невід'ємний від демократії, що для українського народу означає передусім суверенність його, як нації в своїй власній державі, свою владу в своїй власній державі, свою владу в своїй державі без чайогобудь панування над нею, а також рівність прав і можливостей усіх українських людей у цій державі.

Будучи в суті своїй демократичним, український революційний націоналізм несумісний з будь-яким націоналізмом імперіялістичним, тобто — з прагненням до поневолення народу народом. Навіть більше, — як націоналізм поневоленої нації, він таке поневолення принципово заперечує. Тим самим він принципово заперечує також і всякий національний egoїзм. Існуючи тільки в сфері любові до своєї поневоленої нації і справедливої боротьби за її визволення, він являє собою цілковиту протилежність шовінізмові, що його він виключає, як вороже собі явище так само, як і імперіялізм. Одночасно, як націоналізм ще незавершеної в своему формуванні молодої нації, що твориться на базі активного державнотворчого патріотизму всіх життєво зв'язаних з Україною етнічно-різновідніх елементів її населення, він не має нічого спільногого з расово-націоналістичною обмеженістю, заперечуючи також і її.

На тлі всього вищесказаного зрозуміло, якою неприродною й чужою українському революційному націоналізмові була тенденція до уподоблення його до зразків інших, якраз реакційних націоналізмів панівних і ворожих Україні імперіялістичних націй, що проти їхнього імперіялізму саме й спрямований, а тому й цілком інший своїм змістом український революційний націоналізм. Але все ж перенесення на ґрунт українського націоналізму, певних форм і прикмет реакційного імперіялістичного націоналізму, окрім їх расово-націоналістичних і фа-

шістських теорій та шовіністичних збочень, що мало місце за останніх десятиліть на Західній Україні й на еміграції в процесі теоретичної доктрини організованого українського націоналістичного руху в формі ОУН, значно викривило характер українського націоналізму, надавши навіть самому цьому поняттю невластивого йому в своїй природі змісту. Так це поняття, набувши в свідомості людей специфічного значіння, перестало охоплювати собою цілість прагнень і боротьби поневоленої української нації в процесі її остаточного історичного формування і стало тільки визначенням одного із спеціальних складників великого і всеосяжного історичного процесу, що розвивається в сучасній українській дійсності і охоплюється поняттям „українська національна революція“.

3. Українська національна революція

Українська національна революція — це єдиний у сучасних умовах шлях здійснення визвольних прағнень українського народу, отже — завершення природно-історичного процесу формування української нації створенням і закріпленням української держави та забезпеченням у ній розвитку й творчого життя української людини як індивідуальності. На тлі сучасності України це продовження й завершення на новому, вищому історичному етапі української національної революції 1917-18рр. Ця революція вже знищила панування над Україною російського імперіалізму в його капіталістичній формі, але була придушена російським же імперіалізмом у його тоталітарній соціалістично-комуністичній формі большевизму, в якій великою мірою реставровано старий дореволюційний стан речей, передусім щодо національних взаємин на просторі російської багатонаціональної імперії. Отже, тепер українська національна революція — це революція в розумінні проведення докорінної й радикальної зміни старого, існуючого, тепер стану речей щодо України та в самій Україні, а також одночасно зміну існуючого стану речей і в світі, що оточує Україну.

Цей стан речей — це стан національно-коло́ніяльного поневолення Росією не тільки України, але й усієї східньої Європи та половини Азії в системі т.зв. СССР, це є сучасної форми російської імперії. Це поневолення здійснює російська в своїй суті, хоч і різно-національна своїм складом, експлуататорська кляса

большевицької монопартійної бюрократії. Перебравши владу від російської буржуазії в період розвитку в Росії зрошеного з західно-европейським монопольно-фінансовим капіталізмом, вона тотально опанувала російську державу, перетворивши її в СССР та створивши в ній тоталітарний лад „монопольно-державного соціалізму”, цієї „першої стадії комунізму”, що його ця кляса запроваджує в СССР. Вона ж у своїх егоїстичних клясовых інтересах розпалює й використовує імперіялістичий націоналізм російської державної нації, що й становить в СССР панівну націю. Саме її руками в основному й провадить ця кляса свою імперіялістичну національно-колоніальну політику поневолення народів і опанування всього світу, хоч і робиться це під „інтернаціоналістичними” гаслами та під маскою „демократії”.

Як найбільша після Росії та політично й економічно найбільша частина СССР, Україна в цій системі стала найголовнішим об'єктом російського поневолення. До того ж це поневолення України в СССР, будучи передусім національним поневоленням з боку Росії, в той же час цілковито тотожне з соціальним поневоленням та експлуатацією української людини чужою їй, російською в своїй суті, державою і большевицькою монархією. Та ка ж тотожність національного й соціального поневолення характеризує собою становище взагалі всіх поневолених російсько-большевицьким імперіялізмом народів СССР. Через це революційні визвольні прагнення українського народу, як і всіх інших народів СССР, спрямовані не тільки на поневолення російсько-большевицької імперіялістично-колоніальної системи національного поневолення в СССР, але одночасно також і на повалення тоталітарної соціалістично-комуністичної системи експлуатації української і взагалі людини, отже — національно революційні прагнення українського народу тотожні з соціально-революційними прагненнями української людини.

Таким чином, українська національна революція тепер означає одночасно також і революцію соціальну. Але визначальним щодо характеру цієї революції все ж лишається момент національний. В основі її лежить саме нестимний природно-історичний процес формування української нації в спротиві російському імперіялізму й большевизму, що стоять головною перешкодою на шляху до завершення цього процесу. До того ж цей процес об'єктивно якраз прискорюється саме логікою істо-

ричного розвитку українського народу, як і інших народів, в СССР. Цьому сприяє навіть факт доконаного в СССР зведення всього українського народу, як і інших народів там, до цілком однорідної в соціально-економічному сенсі, а тому й максимально сконсолідований спільною національною долею та світомістю цієї долі маси людей одного поневоленого народу. Впарі з неминучим при цьому хоч би в інтересах поневолювачів технічним прогресом на ґрунті місцевої територіяльної економіки та неминучим при цьому і якраз суперечним інтересам поневолювачів розвитком національної, бодай за формулою, культури, означає саме національну консолідацію. К умовах же такого примату держави й політики, як це є в СССР, все це, виявляючи наочний зв'язок факту приниження особистої гідності й зниження рівня добробуту української людини з фактом панування чужої її національно, бо російської в своїй суті, большевицької держави — СССР, спрямовує внутрішню консолідацію людей українського поневоленого народу, як і інших народів СССР, саме до прагнення своєї власної державності. Це ж прагнення і стає прагненням до завершення процесу формування української нації.

Отже — це прагнення стало виявом об'єктивної історичної тенденції сучасності в СССР. І саме реалізація цієї тенденції і є основне завдання української національної революції. Це ж означає усунення головної перешкоди до реалізації цієї тенденції — російського імперіялізму і большевизму. Тобто означає ліквідацію імперіяльної системи СССР і всякої російської імперіяльної системи, як системи змертвлюючого життя народів міжнародного тоталітаризму на Сході Європи і в Азії, а також ліквідацію і суперечної вимогам життя людської індивідуальності системи большевицького соціалістично-комуністичного тоталітаризму.

На цьому історичному тлі українська національна революція означає революцію у всьому укладі національних і соціальних сил не лише в Україні, а в усій східній Європі та на просторах підросійської Азії. Вона має розв'язати до національно-державної й індивідуальної творчості сковану російським імперіялізмом і большевизмом, енергію всіх поневолених в СССР народів і людей. Це ж означає здійснення в східній Європі та в Азії загальної тенденції прогресу людства сучасної доби, що йде в напрямі щораз більшої емансидації людини й людської спільноти та завершення тим природної

диференціації людства. Але здійснення цієї тенденції в Україні означає переїсім реалізацію ідеї суверенності української нації, а реалізація цієї ідеї невід'ємна від реалізації ідеї демократії, як влади суверенної нації в своїй державі; тим то українська національна революція — це за свою метою демократична революція. І в цьому сенсі вона стає також продовженням і завершенням на новому, вишому історичному етапі демократичної за свою метою української національної революції 1917-1918 рр. Як тоді в умовах Росії капіталістичної, так тепер в умовах большевицького ССР, її історичним завданням стало запровадження революційним шляхом демократії в Україні і для України серед інших народів східної Європи й Азії, демократії внутрінаціональної і міжнаціональної.

Але большевицям в ССР широко застосував фальшування демократії для маскування свого соціалістично-комуністичного тоталітаризму; тому історичним завданням української національної революції тепер стало саме усправжнення демократії в Україні і для України на просторі ССР. Саме в напрямі привернення революційним шляхом демократії властивого їй змісту, отже в напрямі революційно-демократичної перебудови всього укладу національних і соціальних сил в Україні та в довколишньому світі й іде тепер в умовах ССР історичний процес завершення формування української нації та розвиток і конкретизація вглених в почуттях і свідомості українських людей прагнення до завершення цього процесу у власній державності, тобто — розвиток і конкретизація українського революційного націоналізму. Таким чином український революційний націоналізм нашого часу в процесі наростання української національної, демократичної за своїм змістом, революції переростає в нову історичну якість, що її змістом стало те, що ми визначаєм поняттям „українська революційна демократія“.

4. Українська революційна демократія

Українська революційна демократія — це сучасне конкретне втілення визвольної ідеї української національної революції, як ідеї революційного відродження чи новонародження справжньої демократії в Україні й для України — демократії в національному і в міжнаціональному розумінні. Це ідея повної й незфальшованої

* демократії, революційно очищеної від знищених уже революцією 1917-18 рр. російського імперіалізму й капіталізму та від усіх їх елементів, реставрованих у новій формі більшевизмом, а також революційно очищеної і від соціялістично-комуністичного та взагалі всякого тоталітаризму. Це ідея демократії, як трудової народовлади, що забезпечить найбільшу соціальну справедливість.

І це саме та ідея, за яку тепер бореться Україна. Ця ідея лежить тепер в основі дійового підпільного українського визвольно-революційного руху, зокрема — в основі боротьби УПА, що в ідейно програмовому розумінні являє собою власне революційно-демократичну формaciю. У цій-ідеї конкретизувався тепер український націоналізм, ставши в суті революційно-демократичним рухом, хоч його організаційне втілення ще й виявляється в зовнішніх формах та в поняттях давнішого націоналізму.

Але за своїм змістом цей революційно-демократичний рух, що заступає собою давній український націоналістичний рух, тепер уже ширший, ніж націоналізм взагалі. Будучи його новою, вищою історичною якістю па новому, вищому етапі сучасного розвитку української політичної думки, він одночасно став і його історичним запереченням. Передусім — він універсальніший за всякий націоналізм, бо й історичні завдання української нації в сучасній історичній дійсності універсальніші, не обмежені вже самими українськими середнаціональними справами.

Ці завдання визначаються для України історичною конечністю революційно-демократичної перебудови на нових міжнародніх засадах усього Сходу Європи й підросійської Азії, де Україні, як головній силі спротиву російському імперіалізму, належить центральна роль. Це означає перебудову з погляду поневолених тепер народів, отже — з українського погляду, всього цього простору, тобто — заміну міжнародного тоталітарного об'єднання народів під Росією згори їх добровільним міжнародно демократичним союзом знизу, що можливе тільки через попереднє роз'єднання для наступного з'єднання. Отже — це означає перетворення Росії-ССР з кладовища живцем похованіх у російському уніфікаційному морі націй у творчий союз націй, розвинутих до своїх природних меж. Тобто це означає ліквідацію всякої російської імперії, що стала історичним анахро-

нізмом, ставши головною перешкодою до здійснення історично-конечної тепер вимоги прогресу людства — загальноєвропейської, а згодом і світової демократичної єдності вільних і рівних.

Тільки свобода й рівність (у своїх правах і можливостях) народів націй та їх держав на сході Європи і в Азії можуть бути передумовою їх дійсної єдності з народами-націями та їх державами на європейському континенті і на всіх континентах світу. І саме відкрити й розчистити шлях до цього — це й є те універсальне, континентальне й світове історичне завдання, що його має виконати тепер українська національна демократична революція. Ця революція універсальна за своїм характером, бо, будучи національною, вона в той же час має й інтернаціональні, вселюдські завдання. І в цьому теж основа універсальності ідеї української революційної демократії.

Отже, охоплюючи всі здорові елементи природного українського революційного націоналізму і заперечуючи цілком націоналізм імперіалістичний, українська революційна демократія стає взагалі творчим запереченням націоналізму і українським вкладом у розбудову ідеї нашого часу — інтернаціоналізму націй і людей в націях та через них у світі. До так зрозумілого інтернаціоналізму йдемо ми, українці, через ствердження нації, української нації і себе в українській нації. Отже — до інтернаціоналізму через наш український революційний націоналізм, розвинutий і конкретизований в ідеї революційної демократії, — через боротьбу за революційно-демократичну перебудову нашої української і нашої по-заукраїнської дійсності.

Такий у загальній схемі зміст головних зasad нашої ідеологічної концепції, яку (схему) ми й пропонуємо тут як матеріял для глибшої дискусії й прапорі над програмою нашої партії.

ДО ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ

(Нижче порушено тему ставимо під широку дискусію. Ред.)

„Коли ви хочете, щоб була українська держава, ви мусите бути патріотами, а не шовіністами“. Вяч. ЛИПИНСЬКИЙ.

Ця проблема належить може до найпекучіших проблем української політичної еміграції. Особливо вона пекуча, з погляду не еміграційних інтересів, а інтересів Батьківщини, де ця сама проблема в недалекому майбутньому буде проблемою виключної ваги. Організація молоді та її виховання -- ось суть цієї проблеми.

Дехто твердить, що ця проблема розв'язана вже успішно і для еміграції і для України, що існують певні форми організації молоді і що лишилось тільки ті форми перенести буде з еміграції в Україну і все.

Чи так це? Чи розв'язана справді ця проблема? Чи існуючі організації молоді вичерпують всю справу зарадиче і формально. Засадиче — чи вони відповідають вимогам ідейно-політичного та світоглядового виховання молоді? А формально — чи охоплюють ті організації молоді всю українську молодь?

І от тут ми бачимо дуже пракрі, якщо не трагічні, речі.

Насамперед існуючі організації молоді далеко — і дуже далеко — не охоплюють всієї української молоді з якихось причин формально. Так абсолютно вся (за незначним винятком) молодь з підсоветської еміграції перебуває поза організаціями молоді. А з ідейно-політичного боку — та молодь, яка охоплена організаційними рямками, можна сміливо сказати, калічиться партійними дячками та „політруками“, бо ті організації є ніщо інше

як партійними прибудівками фактично до одного політичного середовища.

Організацій молоді тих є дві (очевидно організації молоді прастрої української еміграції, що існують десь в Канаді та Америці, не йдуть в рахубу, бо вони зовсім далекі від проблеми так, як вона стоїть). Це СУМ і Пласт. Але пласт є специфічною організацією, не політичного зафарблення, а тому фактично організація молоді є одна —

СУМ. Назвавши Пласт специфічною організацією, я мав на увазі не тільки її скавтський характер, але й те, що вона є традиційною організацією молоді західної України, з певною інерцією своєї діяльності та з католицьким духом, що очевидно стоїть на перешкоді охоплення тією організацією іншої української молоді, що чомусь до того пласти не йде чи її не допускають. До того ж, знов таки, цей пласт є нічим іншим, як ідейною експозитурою націоналістичних партій — обох відламів ОУН, — з перевагою бандерівщини. Фактично пласт є в монопольному посіданні (справді в посіданні, чому інша молодь туди й не йде та не допускається) нашого „націоналізму“.

Єдиною організацією молоді, яка задумана була як соборницька і надпартійна організація молоді, — мав би бути СУМ. Ще й традиції його ніби виводяться від СУМу Павлушкова, з Києва. Але на жаль, задум розійшовся з практикою, чи практика перекреслила геть задум. В дійсності СУМ став одверто замаркованим бандерівсьцям прибудівком, організацією бандерівської партії, її продовженням. І духовно, і організаційно.

Насамперед СУМ став організацією сухо регіональною, галицькою. За дуже незважним винятком, там зовсім немає молоді з „східних земель“, цебто молоді з підсаветської еміграції. Те що й було, повиходило геть. А те, що лишилось і чим так козиряють духові опікуни СУМу, це в великій мірі навіть не молодь, всі оті Калинники, Сердюки й Ковалі віком своїм вже наближаються до дідів, а не до юнаків, бо мають по сорок п'ять років і є заваятими членами бандерівської партії. Та не тільки ця „молодь“ члени бандерівської партії. Взагалі СУМ виглядає оригинально, як організація молоді. Я мав нагоду цього літа спостерігати СУМ на тих парадах, які були з такою помпою уряджені. І те, що я побачив, мене здивувало й вразило.

Бандерівські провідники, есбісти, активісти, панове

Калинники, Ковалі й Карпенки-Криниці в коротеньких штанях, редактори і магістри — все що хочете, крім молоді. Коротенькі штанці не рятують справи, бо найкоротші штанці не можуть зробити з діда юнака. Але це так, бач, робиться пускання туману. Якщо ці панове бандерівці. Потім надівають коротенькі штанці — і вони вже — пласт. Чисто театральні вправи і „ніякого мошенства“. Вони по дитячому маршують і по „юнацькому“ співають ці діди, але картина від того ще сумніша. Це не організація молоді. Це бандерівський резерв. Навіть не резерв. Бандерівська інсценізація „організації молоді“, складена в великій мірі з бандерівських партійців та есбістів.

А тим часом я даремно дивився—де ж та східняцька молодь в СУМі? Немає. Її репрезентує п. Калинник та пан Коваль. А сама східняцька молодь стойте ген-ген оддалік збоку й посміхаєтесь.

Це так з боку формального. А тепер з боку суттєвого. Цю організацію молоді (тобто бандерівську партію вумер 2) ведуть і виховують бандерівські політруки, суверо тримаючи її в своєму задушливому й отруйному духовому кліматі. Вони її напилюють своєю фашистівською ьногою ідеологією, вони її напомповують „ментальністю“ „бліскучого відокремлення“, вони її тримають на рівні жахливого політичного примітивізму. Вони жахливо калічать цю молодь, яка потрапила в орбіту СУМу разом з своїми союзниками монархістами євтимовичами. СУМ з усієї сили тримають в політичній і ідейній ізоляції, клачучи для виховання молоді ріжких панів Чудінових та інших невігласів, що читають доповіді на тему про шкідливість УНРади, про „соціалізм у правдивому світлі“ тільки тому, що прем'єром ВО УНРади є Мазепа, впоюючи молоді замість високої політичної культури та справжньої національної й політичної свідомості свій старечий жовчний маразм. Принцип виховання молоді—це принцип поборювання та компромітації всіх і вся в українському політичному світі, протистоячі всім культ Ст. Бандери. Чи треба говорити, який жахливий покруч може вийти в результаті такого виховання, яких калік хочуть навиховувати духові опікуни СУМу—монархічні та бандерівські невігласи.

Не диво, що СУМ, як організація молоді, фактично не існує, не видно тієї творчої, імпульсивної, життєрадісної й крилатої молоді, що наснажувала б енергі-

єю навіть старих своїм прикладом. Ба, з старшими людьми, з усім прогресивним і мислящим, але не бандерівським, СУМ взагалі суворо розмежований і ізольований, поставлений в презирливо ворожі позиції. СУМ став розполітикованою сектою, такою ж, як бандерівська партія. Тому там панує духовна анемія. Ви не почуете ані справжньої юнацької пісні, (а якщо й почуете, пісню на совєтські мотиви, сяк так перетягнені на колодку), не побачите культурної юнацької імпрези (а як і побачите, то щось на зразок тих бандерівських парад, де пописуються панни калинники та ковалі), не почуете цікавої й глибокої дискусії, не побачите цікавої юнацької вистави. А все тому, що тим СУМОМ опікуються духовні діди. Чому може навчити той, хто сам душевно вбогий, безкровний і туший? Головне ж тому, що СУМ став прибудівком бандерівської партії й полем попису монархічної реакції, що не можуть з себе видати більше, аніж вони мають. А що вони мають—всім відомо. Це „бліскуче відокремлення“, приречене—на догнання.

Ці експансивні й злобні діди однаке схотіли зробити виховання молоді своєю монополією, намагаючись втягнути під свій вплив! В свою задушливу й отруйну атмосферу всю молодь, ставлячи скажений спротив усім, хто б хотів забрати тут слово. Але з того нічого не входить. Молодь, як така, не охоплена організацією не тільки вповні, а бодай приблизно.

Найтрагічніше ж у всьому те, що велика частина молоді, а головне вся „східняцька“ молодь, ходить самоопас, не йдуче до СУМу та пласту, й розкладається, денационалізується, потрапляє під вплив російських середовищ тощо.

Так далі тривати не може. Існуючі організації протягом кількох років довели, що вони не в стані через низку причин розв'язати проблем гідно. Про ті причини я згадав. Отже—потрібна інша справжня організація молоді. Така організація молоді, що складалася б не з дідів, а таки з молоді. Організація насамперед не партійна, а надпартійна. Соборницька. Демократична. Організація молоді, де виховувались би не якісь партійні покручі, а національно свідоме й висококультурне наше молоде українське покоління. Не вузькопартійних політично сліпих функціонарів, а політично всебічно розвинених глибокодумних, і самостійно думаючих людей. Потрібна організація жива й творча, що охоплює

вала б всю українську молодь, незалежно від її територіального походження та релігійних переконань, як і не залежно від партійної приналежності її батьків. А для цього, повторюю, вона мусить бути надпартійна і заснована на демократичних засадах.

Потрібна організація молоді не „націоналістична“, а національна. При чому така, в якій міг би знайти своє місце й виховуватись, як український громадянин, не тільки „расово чистий українець“, а й кожен, хто до українського народу належить, хоч з походження він може й турок. Така організація може називатися й Спілка Української Молоді. Але демократичні засади її мусуть бути такими, щоб вона була Українська Спілка Молоді. Цебто, щоб в основі лежав не „націоналістичний шовінізм, а український територіальний патріотизм, про який так твердив наш славний соціолог В. Липинський. Це має велике й далекосягле значення. Словом, потрібна організація молоді ширша й глибша своїм змістом, ані ж та, що її творять і як її мислять наші „націоналісти“ та расисти.

Створення такої організації — це насамперед спраوا самої української молоді. І керівництво в ній мусить належати не духовим „дідам“, а молоді, яка кликала б старших собі на допомогу з числа тих, кого вона поважає, найзаслуженіших і найвидатніших українських діячів, які могли б чомусь її справді навчити. Творча ініціатива молоді мусить бути свободна й проявити себе гідно.

Тепер — говорячи про молодь, треба розуміти під цим поняттям те, що розуміється в цілому світі, цебто молодь віком від 14 і до 25 років. Якщо в молодшій частині це ще діти, то в старшій—це вже достатньо дорослі люди, завжди і всюди трактовані, як досяглі періоду зрілості. І ось ця доросліша частина молоді, наснажена непочатим запасом енергії та творчої ініціативи, мусить ту ініціативу проявити, творячи при допомозі солідних і авторитетних людей, яких вона вважатиме за потрібне покликати, свою молодечу організацію. Така організація мусить не видіти на партійних засадах чиїх би то не було, а греміти й рости духово.

Якщо молодь не почуває в собі досить ініціативи й енергії та молодечого гонору, якщо вона не здібна до того, щоб творити й вести свою молодечу організацію, то тоді печальне наше українське майбутнє. Але це помилкове припущення. Знаючи нашу молодь, можна смі-

ливо твердити, що в неї є більш ніж досить і ініціативи й енергії, їй прагнень вирватись з духового полону сумнівних опікунів на широкі води молодечої творчості. Адже поле діяльності для нашої молоді широке й цікаве. Далеко цікавіше, аніж вислухування бандерівських акафістів проти УНРади та алобного ричання ріжних монархістських Чудінових тощо.

Дехто каже, що створити нову організацію молоді — це значить внести серед молоді фермент ворожнечі та антагонізму. Чому неодмінно фермент ворожнечі та антагонізму? Справді так мислять тільки ті, що створили з організації молоді бандерівський партійний прибудівок і тремтять над тим, щоб хтось на той прибудівок не посягнув. Не, ніякого антагонізму не мусить бути. Не мусить. Ну, а якщо він буде (а він очевидно таки буде, за це подбають ті, хто хотів би з організації молоді зробити партійну свою монополію), то тоді варто запитати: що ліпше, — а чи ту молодь, яка не охоплена існуючими організаціями молоді й в які вона ніколи не піде, і в які її навіть ніколи не заженеш, лишити напризволяще, хай вона розкладається, денационалізується й гине для української справи? А чи хай вже ліпше будуть бандерівські чи які інші опікуни скаженіти й ворогувати, але зате буде та, кинена напризволяще молодь зорганізована й триматиметься в українському річищі? А головне — мета створення єдиної соборницької організації молоді стоїть вище страху, що хтось там буде ворогувати.

Таким чином, на порядку дня стоїть завдання створення демократичної української організації молоді. І це завдання мусить бути розв'язане. Українська демократична організація молоді мусить бути створена.

Як вона буде називатись — то інша справа. Назву доберуть.

Ходить про суть. А суть мусить бути така, щоб ця організація молоді охоплювала максимально всю українську молодь, щоб була організацією демократичною, виховувала молодь в демократичному дусі, вишколювала національно свідомих, політично й всеобщно розвинених високоморальних та активних громадян.

І в цій справі треба дати широку ініціативу насамперед самій молоді, допомагаючи їй всіма засобами.

Треба створити таку організацію молоді, яка б, принесена в Україну, цілком відповідала тим завданням, які перед нею стоятимуть.

Щождо СУМу — то ніхто з ним не ворогуватиме й не розколюватиме його. Його розвалить сам бандерівський примітивізм.

X r o n i k a

* 6. 9. 49 відбувся з'їзд членів УРДП в Австралії де й обрано Крайовий Комітет УРДП.

* В Грудні місяці 49 року в Белгії та Англії відбудуться з'їзи Краєвих Комітетів.

* В Канаді в Листопаді 49 р. утворено „Всеукраїнський Союз Попіл Каторжан“ совітських тюрем і концтаборів. Ця організація розвиває активну діяльність в боротьбі проти советофільства в Канаді, реорганізувала газету „Наш Вік“. Газета „Наш Вік“ започаткована ініціативою й коштом визначного громадського діяча, п. І. Гладуна, тепер відійшла під управу видавничої спілки, головою якої став член Української Національної Ради, наш відомий публіціст-Семен Підгайний.

* В США закладається нова Українська газета, яку редактуватиме п. В. І. Гришко.

* В „УВ“ друкується роман славного українського письменника В. Винниченка „Нова Заповід“.

* В США започатковано організацію демократичного союзу всіх українських прогресивних політичних партій, що стоять на платформі УНРади. Цей союз має бути політичним обличчям прогресивної української еміграції в Америці.

* УРДП увійшло до екладу Ліберального Інтернаціоналу. Заходами нашого представника було прийнято до цього інтернаціоналу також представників Білорусії.

Скріплюймо УНРаду

Концепція УНРади настільки популярна серед української еміграції в цілому світі, що самочинно всюди організуються спеціальні комітети сприяння УНРади. Ці комітети в дуже великій мірі допомагають В. О.

УНРади в його роботі, шляхом мобілізації фінансових засобів та масової пропаганди ідеалів УНРади. Така постанова широкого нашого громадянства свідчить про його патріотичну жертвеність та національно-державну дисциплінованість.

На фоні результатів гармонійної співпраці нашого загалу з їх державно-політичним центром дуже марно виглядає анархічна диверсія проти УНРади з боку недобитків засудженого історію на смерть феодалізму та наці-фашистського тоталітаризму. Перебуваючи самі в абсолютному ідейному розкладі, ці „політики“ замісць творчої роботи на спільній платформі УНРади, з чесною критикою, пішли на шлях низьких та аморальних засобів боротьби проти Національної Ради, в провокаційними персональними наклепами, а не якою-будь творчою політичною концепційністю. Це зовсім нармальне явище для політичних банкротів.

Фальшивий алярм

* Восени в США відбулася приватня зустріч деяких українців з російськими політичними колами, про яку монархічно-націоналістична преса підняла великий галас, закидаючи українським політичним партіям демократичного напрямку за малим не національне ренегатство, путаючи сюди й УНРаду, та намагаючись її здискредитувати. Редакція „Н.П.“ інформує своїх читачів, на підставі абсолютно точних даних, що ніяка з українських партій участі в цій нараді не брала. Не брала участі й УРДП. То була справа зовсім приватніх осіб. Однаке ми вважаємо, що розмовляти з представниками будь якої, навіть найворожішої нам нації, не є ніяким злочином, коли того вимагає політична доцільність і коли в основу покладені інтереси суверенності України.

Рекомендуємо прочитати кожному членові партії

- 1) Ю. Шерех „Думки проти Течії“
- 2) Лісовий „Розлам в ОУН“
- 3) Ю. Дивниц „На іспиті Великої Революції“
- 4) Зіневич „Комсомол України і ми“ в газеті Укр. Слово
- 5) І. Багриний „Дніпро впадає в Чорне море“ — брошуря
- 6) Самовідець „Зимовий похід“ брошуря

Подаємо ціну одного примірника журналу

в Німеччині	1,5 нм
в Бельгії	25 фр
у Франції	150 фр
в Англії	4 шл
в Америці	75 цнт

**„НАШІ ПОЗИЦІЇ“ орган Центрального Комітету
Української Революційно-Демократичної Партиї**

Редакція Колегія